

Tartu Ülikool

Sotsiaalteaduste valdkond

Narva kolledž

Õppekava „Koolieelse lasteasutuse õpetaja mitmekeelses õppekeskkonnas“

Maria Brede

**MUUKHEELSETE LASTE SÕNAVARA ARENDAMINE
MUINASJUTULAVASTUSTE KAUDU**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Maret Annuk MA

Narva 2026

Kinnitus

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandus allikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Maria Brede

.....

/Allkirjastatud digitaalselt/

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Maria Brede,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Muukeelsete laste sõnavara arendamine muinasjutulavastuste kaudu“, mille juhendaja on Maret Annuk, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Maria Brede

08.05.2026

SUMMARY

Bachelor's thesis titled "Vocabulary Development of Non-Native Speaking Children through Fairy Tale Performances".

The aim of this study was to explore how fairy tale performances can support the development of vocabulary in non-native speaking children.

A qualitative research method was employed, and data was collected through semi-structured interviews. The sample consisted of ten teachers with varying levels of professional experience working in one kindergarten and two general education schools in Tallinn. All participating teachers work daily with non-native speaking children and use various forms of drama in their teaching, such as dramatization, role-play, puppet theatre, the performance of songs and poems, and tabletop theatre.

The findings of the study indicate that teachers consider fairy tale dramatization to be an effective method for supporting Estonian language acquisition among non-native speaking children. This approach contributes to the development of vocabulary, self-confidence, willingness to speak, social skills, and self-expression, while also reducing the fear of making mistakes. Teachers also highlighted children's positive attitudes and enjoyment when participating in drama activities, particularly in dramatization and role-play. Furthermore, dramatization activities support children's linguistic development by fostering greater self-confidence and oral expression skills, which extend into everyday communication and help overcome language barriers. In addition, involving children in dramatization activities, interactive tasks, role-play, and various discussions enrich their vocabulary, reduces language barriers, and supports the development of speaking skills.

The results suggest that both experienced and novice teachers use fairy tales in their teaching and create dramatizations based on them, integrating different subject areas and teaching methods into language learning, while actively involving non-native speaking children in drama-based activities. A potential limitation identified is the teacher's lack of personal interest in dramatization activities.

SISUKORD

SISSEJUHATUS	6
1. MUUKEELSETE LASTE SÕNAVARA ARENDAMINE MUINASJUTULAVASTUSTE KAUDU.....	8
1.1. Sõnavara arendamine.....	8
1.2. Muukeelsete laste sõnavara kujunemise mehhanisme.....	9
1.3. Muinasjuttude tähendus lapseas.....	10
1.4. Muinasjuttude kasutamine keeleõppes	12
1.5. Muinasjutulavastuste keeleline potentsiaal muukeelsete laste sõnavara arendamisel	13
2. UURIMISTÖÖ METOODIKA	16
2.1. Uurimistöö eesmärk ja uurimisküsimused	16
2.2. Andmekogumise meetod	16
2.3. Uurimistöö valimi kirjeldus.....	17
2.4. Uurimisprotseduuri kirjeldus.....	18
2.5. Andmeanalüüs	19
3. UURIMISTÖÖ TULEMUSED JA ANALÜÜS.....	20
3.1. Muinasjuttude mõju muukeelsete laste sõnavara arendamisele	20
3.2. Muinasjuttude lavastuste kasutamine lasteaia keeleõppes	23
3.3. Muukeelsete laste suhtumine lavastuslikesse tegevustesse õpetajate arvamustel	29
3.4. Arutelu	31
KOKKUVÕTE	36
KASUTATUD KIRJANDUS	38
LISA 1. INTERVJU KAVA	42

SISSEJUHATUS

Eestis kasvab järjest enam lapsi, kelle emakeel ei ole eesti keel. Haridussüsteemis, eriti alushariduses, on seetõttu oluline roll teadlikel keeleõppe meetoditel, mis toetavad muukeelsete laste keelelist arengut. Keeleline oskus on aga oluline mitte üksnes õppeprotsessis osalemiseks, vaid ka sotsiaalseks toimetulekuks, eneseväljenduseks ja identiteedi kujundamiseks (Haridus- ja Noorteamet, 2024). Lasteaias toetatakse eesti keelest erineva emakeelega laste eesti keele omandamist lõimitud õppe- ja kasvatustegevuste ning vajadusel eraldi keeletegevuste kaudu. Nii lõimitud õppe- ja kasvatustegevused kui ka eraldi keeletegevused lähtuvad riiklikus õppekavas sätestatud eeldatavatest tulemustest nii eesti keeles kui ka teises keeles ja toetavad laste igapäevast keelekasutust ning julgust kõneleda eesti keeles (Haridus- ja Teadusministeerium, 2024, lk 3-4).

Lastel on tugev soov suhelda ja vestlustes osaleda. Nad on loomult uudishimulikud ning õpivad sama innukalt tundma nii ümbritsevat keskkonda kui ka inimesi enda ümber. Õpetaja ülesanne on toetada laste omavahelist suhtlemist, kõnelemist ja kõne mõistmist. Iga päev koos tegutsemine ja mängimine eesti keelt kõnelevate lastega aitab teise emakeelega lastel eesti keelt paremini omandada ning loob selleks sobiva keelekeskkonna (Tuuling, 2008, lk 187). Teise keele omandamise kiirus sõltub suuresti lapse suhtumisest õpitavasse keelde ja selle kasutamise motivatsioonist. Õppetööd planeerides peab õpetaja arvestama nii laste keeleoskuse taseme kui ka nende huvidega. Laps omandab teist keelt paremini, kui see toimub tema jaoks mõtestatud suhtluses ja füüsilises tegevuses. Keeleõpet ei tohi peale sundida, vaid tuleks innustada lapsi rääkima - keeleõpe peab olema huvitav ja mänguline (Minlibajeva, 2014, lk 81-82).

Muinasjutud on lahutamatu osa laste kuulamis-, rääkimis-, lugemis- ja kirjutamisoskuse arengust, mis moodustavad keele neli põhioskust. Ajalooliselt on muinasjutte kasutatud keeleõppes sobiva õppematerjalina (Hazra, 2018, lk 476). Muinasjutt „tahab tihti“ lavastust, lavastusmängu või lihtsalt mängu. Üheks selliseks tõhusaks võimaluseks on muinasjuttude lavastamine, mis ühendab endas keeleõppe, mängu, loovuse ja sotsiaalsete oskuste arendamise (Linnas, 2009, lk 181).

Uurimistöö aktuaalsus seisneb selles, et tänapäeval on Eesti lasteaedade rühmades palju muukeelseid lapsi, kuid loomulik eestikeelne keskkond sageli puudub. Muukeelsete laste eesti keele oskus ei ole tihti piisav igapäevaseks suhtlemiseks, mistõttu on oluline leida tõhusaid viise sõnavara arendamiseks. Kuna lasteaias toimub õppimine suurel määral mängu

kaudu, on keeleõppes otstarbekas kasutada muinasjutte ja nende põhjal loodud lavastusi. Need loovad loomuliku ja huvitava keskkonna keele õppimiseks, kuid nende mõju on seni vähe uuritud. Uurimisprobleemiks on muukeelsete laste eesti keele sõnavara arendamise vajadus ning vähene teadmine muinasjutulavastuste kui õppemeetodi mõjust.

Bakalaureusetöö eesmärk on välja selgitada, kuidas saab arendada muukeelsete laste sõnavara muinasjutulavastuste kaudu.

Otsin oma töös vastuseid järgmistele uurimisküsimustele:

1. Kuidas mõjutavad muinasjutud muukeelsete laste sõnavara arendamist?
2. Kuidas saab kasutada muinasjuttude lavastusi lasteaia keeleõppes?
3. Kuidas suhtuvad muukeelsed lapsed lavastuslikesse tegevustesse õpetajate arvamuste põhjal?

Bakalaureusetöö koosneb kolmest peatükist: teoreetiline osa, uurimismetoodika ja uuringu tulemused. Teoreetilises osas antakse ülevaade sõnavara arendamisest, muukeelsete laste sõnavara kujunemise mehhanismidest ning muinasjuttude ja lavastusõppe rollist lasteaia keeleõppes. Teises osas kirjeldatakse uurimismeetodit, uurimistöö eesmärki, metoodikat ja uuringu valimit. Kolmandas osas esitatakse uurimistulemused, analüüs, järeldused ja ettepanekud.

1. MUUKEELSETE LASTE SÕNAVARA ARENDAMINE MUINASJUTULAVASTUSTE KAUDU

Selles peatükis antakse ülevaade muukeelsete laste sõnavara kujunemise ja arendamise olulisusest eelkoolieas. Peatüki keskmes on muinasjuttude lavastamise roll ja potentsiaal laste sõnavara rikastamisel. Selgitatakse muinasjutu kui keeleõppe vahendi tähendust ning lavastuslike tegevuste mõju muukeelsete laste keelelisele arengule. Lisaks tuuakse esile muinasjuttude lavastamise kaudu keele omandamise võimalused, mis toetavad laste aktiivse sõnavara arengut, keelekasutust ja loovuse kujunemist.

1.1. Sõnavara arendamine

Sõnavara arendamine hõlmab sõnavara laiendamist, sõnade tähenduste täpsustamist ning sõnade aktiivset kasutamist (Hallap & Padrik, 2008, lk 52). Hea kõne on laste igakülgse ja täisväärtusliku arengu üks olulisemaid eeldusi. Seetõttu on väga tähtis hoolitseda selle eest, et laste kõne kujuneks õigel ajal ning oleks selge ja korrektne, ennetades võimalikke kõnehäireid. Sõnavaratöö eesmärgiks on nii passiivne kui ka aktiivne sõnavara mahu laiendamine (mida mõistab, suudab kasutada kõnes), sõnatähenduse täpsustamine, sõnade mitmetähenduslikkuse avamine (must koer, must pesu), sõnade aktiveerimine (Niiberg jt, 2007, lk 89).

Laps omandab koolieelses eas keelt uurides, küsides, võrreldes, kuulates, arutledes ning iseennast ja ümbritsevat jälgides. Seetõttu tuleb tema loomulikku uudishimu teadlikult suunata. Kooliealiste laste mõtlemisele on iseloomulik piltlikkus, kontrollimatus ja voolavus. Lapse mõtlemine on sageli fantaasiarikas ning alati ei järgita loogilisi struktuure - faktid leiavad seletuse ja moodustavad terviku, toetudes lapse kujutlusvõimele. Lapse jaoks on esemed ja nähtused sageli hingestatud. Mälu, taju ja tähelepanu eripärad mõjutavad oluliselt seda, kuidas laps teavet omandab, mistõttu peab õpetaja materjali esitamisel neid iseärasusi arvestama (Aleksandridi jt., 2006, lk 7).

Oder (2010, alapealkiri „Sõnavara maht“) toob välja, et laps omandab emakeelse sõnavara loomulikult ja teadvustamata, kuid võõrkeelse sõnavara õppimine on enamiku jaoks keerulisem, peamiselt igapäevase keelekeskkonna puudumise tõttu. Sõnavara jaguneb aktiivseks ja passiivseks: aktiivset kasutatakse rääkimisel ja kirjutamisel, passiivne on arusaadav lugemisel ja kuulamisel, kuid mitte aktiivses kasutuses. Nende kahe osa vaheline piir on sageli hägune. Passiivsesse sõnavarasse kuuluvad ka harva kasutatavad sõnad, mida võib vajadusel unustada, et teha ruumi olulisematele mõistetele.

Niibergi jt (2007, lk 90) sõnul tuleb lapse sõnavara rikastamiseks teadlikult arendada kõiki sõnaliike, kuid eriti olulised on tegu- ja omadussõnad. Tegusõna on lause keskne osa, mis seob teised sõnad ühtseks tervikuks. Omadussõnad, mis väljendavad esemete ja nähtuste tunnuseid, põhinevad lapse tajukogemustel. Tunnuste eristamine ja nende keeleline väljendamine toetab lapse oskust rühmitada ja üldistada, mis on oluline üldmõistete kujunemisel. Selleks, et arendada lapse sõnavara erinevate omadussõnade abil, tuleb toetada tema tajusid, emotsioone ja nende väljendamist mängulise tegevuse kaudu.

Kõne on küll üldinimlik võime, kuid laps omandab selle ainult kõnekeskkonnas. Kui ta kõnet ei kuule, siis ta kõnelema ei hakka. Nii on kõne arengu esmased eeldused sünnipäraselt normaalne kuulmine ja kõnekeskkond, kuid nende kõrval ka lapse üldine tervis. Sõnavararikkus, väljendussujuvus, mõtete avaldamine täpsete sõnadega ja laitmatus vormis - need on võimed, mille ulatusest sõltub suuresti inimese asend grupis, tema autoriteet, paljudel juhtudel ka tema kutsealane edukus (Niibergi jt, 2007, lk 71-72).

Lapse sõnavara laiendatakse nii, et uued sõnad haakuksid tuttavate sõnadega ja moodustaksid koos mõistevälju. Sõnavara ning keelendite valikul ja temaatilisel rühmitamisel tuleks lähtuda kooliealiste laste loomulikest suhtlussituatsioonidest. Selline lähenemine võimaldab uut keelematerjali kasutada praktilises suhtluses, mängudes ja tegevustes nii lasteaias kui ka väljaspool seda (Aleksandridi jt., 2006, lk 9).

Reeglina kaasneb aktiivse sõnavara vaesusega ka passiivse sõnavara nappus. See aga takistab loetust ja kuuldust arusaamist. Lapsega vesteldes ei tarvitseks kramplikult hoiduda tarvitamast sõnu, mille tähendust laps veel ei tea. Uue sõna pidev kordumine erinevates lausetes avab tema tähenduse; soovitatakse anda paralleelselt sõnaseletusi. Korvamatuks sõnavara rikastajaks on ilukirjandus (Niibergi jt, 2007, lk 75).

1.2. Muukeelsete laste sõnavara kujunemise mehhanisme

Lastel on kaasasündinud valmidus mitmekeelsuseks. Keele eesmärk on suhtlemine ja oma identiteedi näitamine. Keel on oluline, sest selle abil antakse edasi informatsiooni, luuakse suhteid, mängitakse mängu, jutustatakse lugusid ja leitakse sõpru. Keele õpetamist ei saa sundida, vaid selleks tuleb luua sobiv keskkond. Lapse keeleline areng ei vaja pidevat korrigeerimist, sest pidev parandamine ja sunnitud kordamine ei ole erinevate uuringute põhjal tulemuslik. Laps ei tohiks keele õppimist seostada ärevuse, konfliktide ja negatiivsusega. Keele õppimine on pikaajaline individuaalne protsess (Baker, 2005, lk 71-72).

Kärtner jt (2006, lk 15) toob välja, et koolieelses eas ei õpi laps keelt teadlikult, vaid teeb seda märkamata läbi mänguliste tegevuste, matkides teisi lapsi ja täiskasvanuid aktiivsetes suhtlusolukordades koos ehedate emotsioonidega. Lapsed on uudishimulikud ja seetõttu on neil ka suurem õpimotivatsioon. Samuti lastel puuduvad varasemad negatiivsed õpikogemused ning nad on aktiivsed ja andekad matkijad. See võimaldab omandada hea häälduse, intonatsiooni ja kõnerütmi. Lapsed ei pelga kõnes vigu teha ning jätavad kergesti meelde sõnu, sõnaühendeid ja lauseid. Laste keeleõppes on suur osa suhtlemissoovil, mis toetab laste võõrkeeleõpet. Baker (2005, lk 73) toob välja, et muukeelsete laste kõne arendamine on keerulisem ning nõuab lisapingutusi. Haridussüsteemis loetakse muukeelseks last, kelle emakeel erineb õppekeelest. Need lapsed on lasteaeda tulles väga erineva emakeelse kõne, kognitiivse ja sotsiaalse arengutasemega. Samuti on neil varieeruv kokkupuude eesti keelega, mis mõjutab nende eesti keele oskuse taset.

Argus jt (2021, lk 12) toob välja, et kakskeelsete laste sõnavara on olnud arvukate uuringute objektiks. Uurimustes on leitud, et nende sõnavara teises keeles võib olla väiksem kui esimeses ning mõnikord isegi sarnaneda keelepuudega laste omaga. Demircioglu (2010) toob esile, et üks teise keele õpetamise keskseid eesmärke on leida viise, kuidas kujundada lastele võimalikult loomulik keeleõppekeskkond.

Samuti võib lastele anda võimalusi osaleda jutu valimises: lasta neil otsustada, millist kuulatud juttudest tahaksid nad veel kord kuulata, või valida rühmaruumis olevate raamatute hulgast, mida nad kuulata tahavad. Jutte kuulates talletub lapse mällu päris palju sõnu ja väljendeid, mida ta ei oska esialgu kasutada teistsugustes olukordades. Õpetaja ülesanne on suunata lapsi selliseid ühes kontekstis omandatud fraase uutes ja loomulikes kõneolukordades kasutama. Kõnelemisoskuse arendamise aluspõhimõtted on samad nii emakeele kui võõrkeele puhul (Kärtner jt, 2006, lk 53). Lasteaia ülesandeks on seega muukeelse lapse igatine toetamine eesti keele kui teise keele omandamisel (Almann, 2009, lk 7).

1.3. Muinasjuttude tähendus lapseas

Niiberg jt (2009, lk 21-22) toob välja, et kolmandast kuni kuuenda eluaastani on lapse maailmakogemus kaootiline, ent vaid täiskasvanu seisukohalt, kuna laps seda ise ju ei tea. Ta ei tunne teisi eluviise ja võtab maailma, nagu ta seda näeb. Üks võimalus selles korda luua on esemeid ja nähtusi vastanditeks jaotada. Just ajalooliselt vanemate muinasjuttude tegelased on ju kõik äärmusliku väljendused: usin või laisk, ilus või kole, hea või halb, tark

või rumal jne. Laps peab mõistma, et inimesed on väga erinevad. Väikest last iseloomustab konkreetne mõtlemine ja opereerimine konkreetsete mõistetega. Vanemate laste juures sobivad juba kaasaegsemad muinasjutud ja muinasjutulaadsed jutustused, kus hea ja halb on koos, seletamaks seda, et igaühes meist on oma head ja vead. Samuti arendab muinasjutt tolerantsi, objektiivset enesehinnangut ja vastastikust lugupidamist-mõistmist.

Bettelheim (2007, lk 14) rõhutab, et muinasjutt annab lapsele teadmisi iseenda kohta ja toetab tema isiksuse arengut. Muinasjutt on mitmetähenduslik ning rikastab lapse eksistentsi mitmel erineval moel. Ükski teine raamat ei suuda selles osas võistelda muinasjuturaamatu panusega lapse arengusse.

Hea muinasjutt pakub lapsele arusaadavaid lahendusi, süvendades temas turvatunnet, optimismi ja elutahet. Seega aitavad muinasjutud lapses süvendada uudishimu, õhutavad õpihuvi ja sunnivad neid täiskasvanutele küsimusi esitama, ise raamatuid, hiljem ka teatmeteoseid ja internetiallikaid uurima-puurima. Samuti muinasjuttudes on rikas kujundlik keel, mis laiendab lapse sõnavara ning keelekasutust. Muinasjuttudes esinevad poeetilised kujundid ja kõnekäänud rikastavad ning ilmestavad lapse keelt. Mõistatused ja imed, mis neis sisalduvad, stimuleerivad fantaasiat ja mõtteerksust ning vanasõnades sisaldub traditsiooniline elutarkus (Niiberg jt, 2009, lk 129).

Iga laps naudib muinasjutu kuulamist. Muinasjutu lugemine või kuulamine loob lapse arenguks suurepärased võimalused: täiustab sõnavara, kujundab lapse väärtushinnanguid, arendab fantaasiat, mälu ja mõtlemist ning tekitab lapses eri emotsioone (Linnas, 2009, lk 177).

Muinasjutt on koos paljude õppetegevustega üks olulisemaid komponente lapse isiksuse kujunemise pikaajalises ja mitmekülgses protsessis ning vajalike oskuste arendamisel. Muinasjutud mitte ainult ei avarda laste teadlikkust, vaid avaldavad ka märkimisväärset mõju nende alateadvusele. Laste vaimsete ja emotsionaalsete võimete arendamine on esmatähtis, kuna see annab motivatsiooni ja innustab püüelda vaimsete väärtuste poole, mis on üks peamisi argumente individuaalse täiuslikkuse saavutamisel (Mirazanashvili & Qurdadze, 2020, lk 28).

Muinasjutud pakuvad rikastavat ja rahuldust pakkuvat kogemust nii lastele kui ka täiskasvanutele. Need toetavad lapse kujunemist isiksusena, aidates tal mõtestada inimeste sisemisi muresid, leida lahendusi keerulistele ja ebameeldivatele olukordadele ning mõista oma rolli ümbritsevas ühiskonnas. Kuna muinasjutud suunavad last sügavamalt tajuma oma

psühholoogilist ja emotsionaalset maailma, aitavad need tal alateadlikult mõista ka sisemisi pingeid ja vastuolusid, millega ta elu jooksul kokku puutub (Bettelheim, 2007, lk 15-16).

Bettelheim (2007, lk 19-20) rõhutab, et muinasjutud kui tõelised kunstiteosed pakuvad mitmekesist rikkust ja sügavust, mis ületab kaugelt selle, mida isegi kõige loogilisem analüüs suudab avada. Muinasjutud rikastavad lapse elu ja annavad sellele erilise võlujõu, sest laps ei tea, kuidas need lood temaga imet on teinud.

Niiberg jt (2009, lk 22) toob välja, et muinasjutud aitavad lastes süvendada uudishimu, äratada õpihuvi ning julgustavad neid täiskasvanutelt küsimusi küsima ja ise raamatuid uurima.

1.4. Muinasjuttude kasutamine keeleõppes

Kärtner jt (2006, lk 46) rõhutab, et muinasjuttude ja lugude ettelugemine ning jutustamine on oluline osa nii emakeele kui ka võõrkeele õpetamisest. Need avardavad laste sõnavara ning arendavad kujutlusvõimet, pakkudes neile võimalust tutvuda fantaasiamaailmaga. Muinasjuttude ülesehitus toetab keeleõpet - neis esineb kordusi, lihtsat ja lastepärast keelekasutust ning kujundlikku sõnavara, eriti omadussõnade osas. Sageli kasutatakse ka vastandusi ning korduvad fraasid kutsuvad lapsi kaasa rääkima ja juttu matkima, soodustades aktiivset keelekasutust.

Hallap & Padrik (2008, lk 27) toovad välja, et lasteraamatutes kasutatakse kirjakeelt, mille kaudu mitmekesistub laste suuline eneseväljendus, laieneb sõnavara, õpitakse tundma erinevaid lausetüüpe ja kuna lasteraamatute tekstid on huvitavad ning emotsionaalsed, siis need on abiks aktiivse kuulamise kujundamisel.

Oteniyazova (2025, lk 1096) toob välja, et üks olulisemaid muinasjuttude panuseid kõne arengusse peitub sõnavara laiendamises. Muinasjutud oma rikkaliku sõnavara, korduvate mustrite ja väljendusrikka keelega loovad ideaalse keelekeskkonna, kus lapsed saavad omandada ja arendada oma kõneoskust. Muinasjutud tutvustavad lastele laia valikut sõnu ja väljendeid, mis igapäevases vestluses sageli ei esine. Muinasjutt on mitmetähenduslik ja rikastab lapse eksistentsi paljudel eri viisidel (Bettelheim, 2007, lk 14). Maiu Ehasalu (2015, lk 26) toob oma uurimistöös välja, et muinasjuttudes toetavad pildid teksti mõistmist, mistõttu tekstis esinevad võõrad sõnad arusaamise seisukohalt määravad.

Hallap & Padrik (2008, lk 28-29) toovad välja, et muinasjutte saab kasutada õppetegevustes paljudel viisidel. Lisaks nende jutustamisele ja lugude üle arutlemisele saab pakkuda lastele

võimalust muinasjuturaamatuid iseseisvalt uurida, lasta neil ise vaadata raamatus olevaid pilte, etendada näidendit käpik - või näpunukkudega.

Muinasjuttudel on oluline roll grammatilise pädevuse arengus. Muinasjuttude narratiivstruktuur - mida iseloomustab selge algus, sündmuste loogiline järjestus ning lahendus - toetab laste arusaama lausete ja ideede omavahelistest loogilistest seostest. Muinasjuttude ümberjutustamine stimuleerib laste võimet organiseerida oma mõtteid, kasutada adekvaatseid grammatilisi vorme ning konstrueerida pikemaid kõnelausendeid, mis on sujuva ja korrektse kõne kujunemise seisukohalt hädavajalikud (Oteniyazova, 2025, lk 1096-1097).

1.5. Muinasjutulavastuste keeleline potentsiaal muukeelsete laste sõnavara arendamisel

Niiberg jt (2009, lk 106-107) toob välja, et lavastusmängudes annab fantaasia lapsele vabad käed. Sobivad tegelased on näiteks loomad ja erinevad nukud (näpu- ja pabernukud). Käpiknukud arendavad lapse suhtlemis- ja kõneoskust, koordineerimist ja loovust. Käpiknukumäng aitab kujundada lapse minapilti ja ohjata käitumisprobleeme. Laps õpib mõtestatud tegevuse kaudu ja nukumäng toetab seda protsessi. Käpiknukud aitavad lapsel õppida end mitmel moel väljendama. Lastel on loomupärane oskus esemeid elustada. Nukud avavad lapse suu, aitavad välja tuua varjatud probleemid ning teadvustada alateadlikke hirme, pingeid ja muresid. Linnas (2009, lk 177-178) rõhutab, et laps ja muinasjutt on lahutamatud. Lavastamiseks, eriti nooremas eas, sobivad lihtsad rahvamuinasjutud, milles on rohkem kordusi. Lavastusmängudes annab fantaasia samuti lapsele vaba voli. Muinasjuttu ei ole vaja spetsiaalselt pähe õppida. Kaunis keel, põnev süžee, kordused tekstis ning tegevuste loogiline järgnevus soodustavad muinasjutu kiiret omaksvõttu. Kui muinasjuttu esitada või jutustada teist korda, jääb see lastele hästi meelde ning nad soovivad ise mõne tegelase rolli täita.

Pill (2014, lk 36) toob välja, et lavastuslikud tegevused on olnud kasutusel juba aegade algusest, et selgitada lastele elus toimuvaid protsesse ning õpetada neid mänguliselt. See on lapsest lähtuv protsess, mille käigus laps saab õppida, kogemusi omandada ning aktiivselt mängides oma teadmisi ja arusaamu jagada. Kogu protsess arvestab laste individuaalset arengut ja toetab igaühe loomulikku isiksuse kujunemist. Mellov (2007, lk 38) toob esile, et lavastuse sündi võib käsitleda kui kasvuprotsessi, mille käigus toimub areng, kasvamine ja küpsemine ning läbitakse erinevaid tööetappe.

Kulderknup (2009, lk 53-54) toob välja, et lavastusmängu korraldamiseks tuleb esmalt valida sobiv lugu, see lastele ette lugeda ning ühiselt arutada erinevate tegelaste käitumist - näiteks nende liikumist, hääletooni ja muid iseloomujooni. Mellov (2007, lk 40-41) toob välja, et hea lavastus põhineb eelkõige haaraval lool, mis köidab ning pakub lastele põnevaid mänguvõimalusi. Näidendi tekst peaks olema loomulik ja loogiline.

Zyoud (2010) rõhutab oma artiklis, et draama toimib efektiivse keeleõppe meetodina, mis võimaldab kõigil õppijatel aktiivselt osaleda kogu õppetunni jooksul. See julgustab lapsi rääkima ning annab neile võimaluse suhelda ka piiratud keeleoskuse korral, kasutades mitteverbaalseid väljendusvahendeid, näiteks kehaliigutusi ja näoilmeid. Samuti soodustab draama õpilaste emotsionaalsete ja kognitiivsete protsesside integreerimist, julgustades neid keelekasutuses riskima ning kogema mõtlemise ja tegevuse vahelist seost, mis on oluline keele omandamise ja õppijakeskse õppeprotsessi toetamiseks.

Haljak (2011, lk 42) tõi oma magistritöös välja, et dramatiseeringute kasutamine toetab lapse keelelist ja kognitiivset arengut, kuna see on seotud abstraktse mõtlemise ja kõne arenguga. Kuna keha ja mõistus toimivad koos, aitab dramatiseerimine ühendada keeleõppe emotsionaalse ja füüsilise kogemusega, võimaldades lapsel paremini mõista sõnade tähendust ja keelekasutust. Selle tulemusena areneb lapsel tõhusamalt kõne mõistmine, sujuvus, sõnavara, abstraktse keele mõistmine, grammatiline analüüs ning metakognitiivne mõtlemine. Tänu sõnavara kiirele arengule hakkab laps üha paremini mõistma jutustusi ja nende mõtet.

Dramatiseeringud toetavad eelkõige lapse keele- ja kõnearengut ning seetõttu seostatakse neid sageli keele valdkonnaga. Samas sobivad need hästi ka teiste ainete õpetamisse, kuna hästi kavandatud ja esitatud dramatiseeringud on lapsele arusaadavad, kaasahaaravad ning toetavad tema igakülgset arengut. Selle meetodi suurim tugevus peitub mängulisuses, mis motiveerib last aktiivselt kuulama ja mõtlema. Kombineerides erinevaid õpetamisviise, loob õpetaja igale lapsele mitmekülgsed õppimisvõimalused (Pill, 2014, lk 21). Dramatiseerimise protsess ja selle edukus sõltub olulisel määral lapse vanusest ja arengutasemest. Jutustamine ja dramatiseerimine aitavad mitmekülgsest rikastada alusharidusprogramme, toetades laste kirjaoskuse, sotsiaalsete oskuste ja loovuse arengut (Wright et al., 2007, lk 369).

Kulderknup (2009, lk 53) toob esile, et üheaastane laps omandab märkimisväärselt palju teadmisi ja oskusi mänguliste tegevuste kaudu. Ta on emotsionaalselt vastuvõtlik nii muusikale kui ka kunstilisele sõnale. Väikelaste 2-3-aastaste puhul on jutustused ja

dramatiseerimised algelised ning pinnapealsed: jutu sisu ja tegevus on lihtne ja korduv. Kuid väikelaste loodud lihtsad jutud on siiski sobilikud dramatiseerimiseks ning võivad pakkuda palju õppimisvõimalusi. Samuti kuulavad 3-4aastased lapsed hea meelega emotsionaalselt esitatud lühijutte, milles on palju kordusi. Nad matkivad tegelaste hääli ja käitumist ning kordavad mõningaid lihtsamaid lauseid. Selles vanuses juhib lavastusmängu siiski täiskasvanu. Koolieelikute, 4-6aastaste laste dramatiseerimine on märgatavalt arenenum ja sisukam kui väikelastel. Mida vanemaks laps saab, seda keerukamaks muutub tema mõtlemine, mis võimaldab tal välja mõelda sisukamaid lugusid.

Minlibajeva (2014, lk 88) rõhutab, et keeleõppe huvitavamaks muutmisel on olulisel kohal ka dramatiseeringud. Esialgu võivad need olla lihtsad teemaga seotud dialoogid, mida rühmas etendatakse. Hiljem võib lastega teha ka suuremaid lavastusi, milleks sobivad hästi muinasjutud, mis on lastele emakeeles tuttavad. Kulderknup (2009, lk 52) arwab, et lavastusmänguni jõudmiseks tuleb teha eeltööd juba lapse esimesel eluaastal. Lapsega tuleks sageli vestelda, talle laulda, lugeda lühikesi luuletusi ja rütmisalme ning mängida hüpitus- ja näpumänge.

Lavastusmängud lasteaias arendavad laste keelelist eneseväljendust, pakuvad positiivseid suhtlemiskogemusi, edendavad füüsilist enesekontrolli ning õpetavad kuulama. Sellisel juhul toimub õppeprotsess mänguliselt ning hõlmab kogu õpitavat materjali (Hallmäe, 1999; Tammiste, 2014, lk 11-12). Demircioglu (2010, lk 442) toob esile, et võrreldes traditsioonilise õpetamiseetodiga pakkusid draamal põhinevad õppetunnid õppijatele meelelahutuslikku ja kaasahaaravat kogemust. Tegevuste läbiviimise ajal olid õpilased aktiivselt kaasatud ja motiveeritud. Selle tulemusena oli õpilaste entusiasm kõrge ning nende suhtumine uute sõnade õppimisse paranes märgatavalt. Nad olid valmis aktiivselt osalema kõigis ette nähtud tegevustes.

Miao et al., (2024, lk 4-5) toob välja, et draamateemalised tegevused loovad lastele ainulaadse õpikeskkonna, milles sotsiaalne suhtlus ja koostöö toetavad lisaks keelelisele arengule ka laste kujutlusvõime ja loovuse kujunemist. Osalemine interaktiivsetes harjutustes, rollimängudes ja aruteludes suurendab laste kaasatust ning võimendab tegevuste pedagoogilist mõju. Aktiivse osaluse kaudu arenevad lastel tõhusamalt kuulamisoskus, tähelepanuvõime ja keele mõistmine.

2. UURIMISTÖÖ METOODIKA

Selles peatükis antakse ülevaade uurimistöö eesmärgist ja uurimisküsimustest, kirjeldatakse uurimismeetodit ning põhjendatakse selle valikut. Samuti tutvustatakse uurimisvalimit, kirjeldatakse andmete kogumise protsessi ning analüüsitakse saadud tulemusi.

2.1. Uurimistöö eesmärk ja uurimisküsimused

Bakalaureusetöö eesmärk on välja selgitada, kuidas saab muukeelsete laste sõnavara arendada muinasjutulavastuste kaudu.

Uurimisküsimused keskenduvad sellele:

1. Kuidas mõjutavad muinasjutud muukeelsete laste sõnavara arendamist?
2. Kuidas saab kasutada muinasjuttude lavastusi lasteaia keeleõppes?
3. Kuidas suhtuvad muukeelsed lapsed lavastuslike tegevustesse õpetajate arvamuste põhjal?

Esimene uurimisküsimus keskendub sellele, milline on muinasjuttude roll muukeelsete laste sõnavara arendamisel. Selle küsimuse kaudu uuritakse, kuidas muinasjuttude kuulamine, lugemine ja nendega seotud tegevused toetavad uute sõnade omandamist ning laste keelelist arengut. Teine uurimisküsimus keskendub muinasjuttude lavastamise kasutamise võimalustele lasteaia keeleõppes. Teise küsimuse eesmärk on välja selgitada, kuidas lavastuslike tegevusi saab rakendada õppeprotsessis, et toetada muukeelsete laste keeleõpet ja sõnavara arengut. Kolmas uurimisküsimus keskendub muukeelsete laste suhtumisele lavastuslike tegevustesse õpetajate arvamuste põhjal. Uurimisküsimuse eesmärk on selgitada, kuidas lapsed kogevad lavastuslike tegevusi ning kas need toetavad nende huvi, motivatsiooni ja aktiivset osalemist keeleõppes. Uurimistöös käsitletakse ka seda, kuidas lapsed kasutavad lavastuste kaudu õpitud sõnu, väljendeid, häälikuid ja intonatsiooni igapäevases suhtluses. Samuti tuuakse välja lavastamist toetavad ja takistavad tegurid ning head praktikad, mis aitavad lavastuslike tegevusi lasteaias paremini läbi viia.

2.2. Andmekogumise meetod

Käesolevas uurimistöös kasutati uurimismeetodina kvalitatiivset sisuanalüüsi, lähtudes eesmärgist ja uurimisküsimustest. Kvalitatiivne uurimistöö lähtub arusaamast, et tegelikkus on sotsiaalselt kujunenud, ning aitab mõista inimeste kogemusi ja vaateid, eriti kui teema on vähe uuritud. (Õunapuu, 2014, lk 35). Käesoleva teema uurimiseks sobib kvalitatiivne uurimine, sest andmeid kogutakse loomulikus keskkonnas. Kvalitatiivse uurimistöö eesmärk

on uurida ja selgitada sotsiaalseid nähtusi nende loomulikus kontekstis. Uurimise keskmeks on inimeste kogemuste olemuse mõistmine ja analüüsimine ning tähenduste avamine, mida uuritavad ise oma kogemustele omistavad (Õunapuu, 2014, lk 52-53).

Uurimistöö teooria põhjal koostati küsitlus, et tagada küsimuste asjakohasus ja usaldusvärsus. Andmete kogumiseks kasutati küsitlust intervjuu vormis, mis sisaldas 12 avatud küsimust. Intervjuu võimaldab uurijal suhelda vastajaga paindlikult ning kohandada küsimusi ja uurimisviisi vastavalt olukorrale ja vastaja eripäradele (Hirsjärvi jt., 2005; Õunapuu, 2014, lk 170). Andmeid koguti poolstruktureeritud intervjuude kaudu õpetajatega, kellel on kogemus muukeelsete lastega töötamisel ja muinasjuttude lavastamisel. Poolstruktureeritud intervjuu on kavakindlalt ette valmistatud, kuid selle läbiviimine on paindlik ja situatsioonist lähtuv. Intervjuu kavandamisel määratletakse konkreetse teema ning sõnastatakse üldist laadi küsimused. Küsimuste esitamise järjekorra otsustab intervjuueerija, kes võib neid vajaduse korral ümber sõnastada või täpsustada. Poolstruktureeritud intervjuus kasutatakse avatud küsimusi ning järgnevate küsimuste valik sõltub eelnevatele vastustele saadud teabest (Õunapuu, 2014, lk 171-172).

2.3. Uurimistöö valimi kirjeldus

Valim moodustati eesmärgipäraselt, lähtudes uurimistöö eesmärgist selgitada, kuidas saab muukeelsete laste sõnavara arendada muinasjutulavastuste kaudu. Uuringus osalejad valiti mugavusvalimi põhimõttel. Valimisse kaasati 7 rühmaõpetajat ja 1 muusikaõpetaja ühest Tallinna munitsipaallasteaiast ning 2 algkooliõpetajat kahest Tallinna üldhariduskoolist. Uurija oli kõigi uuringusse kaasatud rühma- ja muusikaõpetajatega varasemalt kolme aasta jooksul praktika käigus kokku puutunud. Algkooliõpetajad kaasati varasemate koolituskontaktide kaudu, kuna nad tundsid huvi uurimisteema vastu ja olid valmis uuringus osalema. Mugavusvalim moodustatakse uurijale kergesti kättesaadavatest uuritavatest, näiteks pereliikmete või töökaaslaste hulgast. Sellist valimit ei kavandata meetoodiliselt, eesmärgipäraselt ega strateegiliselt, vaid lähtutakse uuritavate lihtsast kättesaadavusest, leitavusest ja koostöövalmidusest (Õunapuu, 2014, lk 142).

Valimi moodustasid 10 õpetajat, kelle tööstaaž (sealhulgas kogemus muukeelsete lastega töötamisel) ulatus 2 aastast kuni 42 aastani. Intervjuueeritud õpetajad töötavad nii lasteaia rühmades (sealhulgas tasandusrühmas ja sõimerühmas) kui ka algkooliastmes. Intervjuudes osalenutest 7 töötavad rühmaõpetajatena ja 1 muusikaõpetajana ühes Tallinna munitsipaallasteaias. Selles lasteaias mindi 1. septembril 2024 üle eestikeelsele õppele,

mistõttu sobis see hästi uurimiskohaks. See võimaldas analüüsida muukeelsete laste keelelist arengut muinasjutulavastuste kaudu eri vanuserühmades. Samuti osales uuringus ühe Tallinna üldhariduskooli klassiõpetaja, kes õpetab ühtlasi draamaõpetust algkooliastmes. Lisaks osales uuringus 1 eesti keele õpetaja Tallinna üldhariduskoolist, kus mindi 1. septembril 2024 üle eestikeelsele õppele. Kõigil intervjuueeritud õpetajatel oli varasem kogemus muukeelsete lastega töötamisel ning nad olid mingil määral kasutanud õppetöös ka muinasjuttude lavastamist. Selline valim võimaldas saada tervikliku ülevaate sellest, kuidas meetod sobib eri vanuses muukeelsete lastega töötamisel.

2.4. Uurimisprotseduuri kirjeldus

Käesolevas uurimistöös kasutati andmete kogumiseks poolstruktureeritud intervjuusid, mis sisaldasid 12 avatud küsimust. Kõik intervjuud viidi läbi individuaalselt ning eelneval kokkuleppel õpetajatega, lähtudes neile sobivast ajast, et leida vestluseks sobiv hetk. Intervjuud viidi läbi, kas lasteaia rühmaruumis või intervjuueeritava poolt eelnevalt valitud ruumis, ajavahemikus veebruar-märts 2026. Uuringus osalenud õpetajaid teavitati eelnevalt uurimuse eesmärgist ning kõigile osalejatele tagati konfidentsiaalsus ja anonüümsus kooskõlas uurimistöö eetiliste põhimõtetega. Enne intervjuu läbiviimist soovisid kümnest õpetajast kolm tutvuda eelnevalt intervjuu küsimustega, et neist paremini aru saada ja vastuste üle põhjalikumalt järele mõelda. Kõige pikema intervjuu kestus oli 30 minutit ja 38 sekundit ning lühima intervjuu kestus 17 minutit ja 45 sekundit. Kõik intervjuud salvestati iPhone'i rakenduse Voice Memos abil. Salvestatud intervjuud transkribeeriti keskkonnas tekstiks.ee. Samuti kasutati intervjuude käigus saadud andmeid üksnes käesoleva bakalaureusetöö koostamiseks ning need kustutatakse pärast uurimistöö kaitsmist.

Intervjuude käigus jagasid õpetajad oma teadmisi, mõtteid ja kogemusi muukeelsete laste keele arengu põhimõtetest, muinasjuttude kasutamisest õppetegevustes ning muinasjuttude lavastamise rakendamisest muukeelsete laste eesti keele arengu toetamisel. Samuti käsitlesid õpetajad seda, kuidas nad jälgivad ja toetavad muukeelsete laste eesti keele arengut igapäevases õppe- ja kasvatustegevuses. Uuringus osalenud õpetajate nimed on asendatud koodidega Õ1-10, kus “Õ” tähistab õpetajat ja “1-10” järjekorranumbrit. Sellest lähtuvalt kasutati järgmisi koode: Õ1, Õ2, Õ3, Õ4, Õ5, Õ6, Õ7, Õ8, Õ9 ja Õ10, et tagada vastajate konfidentsiaalsus. Uurimistulemuste analüüsi peatükis on intervjuueeritud õpetajate tsitaadid esitatud kursiivkirjas.

Uuringu läbiviimisel järgiti rangelt eetilisi põhimõtteid. Kõigile uuringus osalejatele tagati anonüümsus ja konfidentsiaalsus. Käesoleva töö koostamise käigus on kasutatud *ChatGPT* tekstiroboti abi võõrkeelsete teadusartiklite tõlkimisel, õigekirja ja kirjavahemärkide parandamisel ning intervjuuküsimuste koostamisel. Samuti kasutati *ChatGPT* tekstiroboti abi uurimistöö resümee tõlkimiseks inglise keelde.

2.5. Andmeanalüüs

Andmete kogumiseks kasutati poolstruktureeritud intervjuud, mis sisaldas 12 avatud küsimust. Intervjuud salvestati iPhone'i rakenduse Voice Memos abil. Intervjuude helifailid transkribeeriti rakenduses tekstiks.ee, kuhu laaditi salvestatud intervjuud ning programm transkribeeris need tekstiks. Seejärel eemaldati transkribeeritud tekstist isikuandmed, mis võivad viidata konkreetsetele isikutele. Vigade vältimiseks kontrolliti salvestusi üle, võrreldi neid transkribeeritud tekstidega ning tehti vajadusel parandusi. Andmete analüüsimisel kasutati kirjeldavat statistikat, et kirjeldada vastuseid ja nende esinemissagedust. Kvalitatiivne sisuanalüüs võimaldab keskenduda teksti kesksetele tähendustele, mis on olulised selle tõlgendamisel. Analüüsi käigus taotletakse tervikliku ülevaate kujundamist uuritavast tekstist, et mõista selle üldist struktuuri ning autori mõttekäikude mustreid (Kalmus jt, 2015). Uurimistulemuste analüüsi peatükis on intervjuueeritud õpetajate tsitaadid esitatud kursiivkirjas. Tsitaatides on väljajäetud osad märgitud märgiga /.../ ning tsitaadi lõpus esitatakse intervjuueeritava kood. Selleks, et tekst oleks selge ja arusaadav, eemaldati tsitaatidest transkribeerimise käigus liigsed kordused, parasiitsõnad ja muud sobimatud kõnekeelsed väljendid.

3. UURIMISTÖÖ TULEMUSED JA ANALÜÜS

Selles peatükis esitatakse uurimistöo tulemused ja analüüs. Käesoleva uurimistöo eesmärgiks oli välja selgitada, kuidas saab muukeelsete laste sõnavara arendada muinasjutulavastuste kaudu. Uurimistulemused on esitatud uurimisküsimuste kaupa ning iga uurimisküsimuse jaoks on eraldi alapeatükk.

3.1. Muinasjuttude mõju muukeelsete laste sõnavara arendamisele

Eesmärgi saavutamiseks püüti leida vastus uurimisküsimusele, kuidas muinasjutud mõjutavad muukeelsete laste sõnavara arendamist.

Intervjuudest selgus, et õpetajate hinnangul mõjub muinasjuttude järjepidev ja süstemaatiline kasutamine positiivselt muukeelsete laste sõnavara laiendamisele. Sõnavara laiendamise ja kinnistamise kontekstis õpetajad tõid välja, et muinasjutud on keeleliselt rikkad ning sisaldavad mitmekesiseid kirjeldavaid väljendeid ja korduva keelestruktuure, mis toetavad keelemudelite omandamist. Samuti selgus, et muinasjutud aitavad muukeelsetel lastel uusi sõnu paremini omandada, sest terviklik ja loogiline lugu toetab sõnade meeldejätmist ja seostamist. Samuti jäävad lastele meelde erinevad väljendid, mida nad saavad hiljem kasutada. Muinasjuttude sisu aitab lastel mõista, miks sündmused toimuvad ja millised on nende tagajärjed. Lisaks muudab muinasjuttude kaudu õppimine keele omandamise lihtsamaks ning seob selle laste igapäevaste kogemustega.

Muinasjutud on head keeleõppes, sest neis on palju omadussõnu, võrdlusi, korduseid, ilmekaid väljendeid ja tekst on tervik, mis õpetab lapsele õigeid väärtushinnanguid. (Õ6)

Muinasjutt on terviklik lugu, aitab see uutel sõnadel paremini meelde jääda ja seostuda looga. Samuti jäävad lastele meelde erinevad väljendid muinasjuttudest. /.../ muinasjutul alati oma mõte ja sisu. Seal on mingi tegevus või teema, mida laps suudab mõista /.../ miks loos midagi juhtub ja milline on selle tulemus või järeldus. /.../ (Õ8)

Õpetajad mainisid, et muinasjuttu kaudu õppimine on lastele lihtsam, sest see pakub uusi sõnu ja väljendeid emotsionaalses kontekstis. Samuti selgus, et muinasjutud toetavad muukeelsete laste keeleoskuse arengut mitmel viisil. Muinasjutud on lastele huvitavad ja arusaadavad ning aitavad neil kujutlusvõime abil luua seoseid sõnade ja tähenduste vahel. Samuti soodustavad need rääkimisjulgust, mis omakorda aitab kaasa sõnavara ja häälduse arengule. Lisaks toetab loo kuulamine, selle ümberjutustamine ning liikumise ja rollimängu kaasamine uute sõnade meeldejätmist ja kasutamist.

Muinasjutud on ka põnevad, sest seal on võlumaailm ja muinasjutud lõppevad tavaliselt hästi. See meeldib lastele. /.../ muinasjutud on laste keeles ja lastele kergemini mõistetavad, on mängulised ja laste kujutlusvõime tekkimisel üliolulised /.../ Kindlasti võin öelda, et see aitab laste keeleoskusele kaasa, sest keeleoskus areneb suheldes ja rääkides. Mina ikkagi toonitaks julgust rääkimisel ja siis kui on julgus rääkida, siis paraneb sõnavara ja hääldus. (Õ6)

/.../ Samuti aitab see, kui lugu on seotud liikumise, laulmise või rollimänguga, siis on lastel lihtsam meelde tuletada, mis loos toimus, ja sellest rääkida. /.../ (Õ8)

Selgus, et muinasjuttude selge ja korduv ülesehitus toetab muukeelsete laste keelelist arengut. Õpetajate arvamusel aitab loo loogiline struktuur (algus, sündmused, lõpp) lastel paremini mõista sündmuste seoseid ning neid hiljem oma sõnadega edasi jutustada. Lisaks annab tuttav ja sarnane ülesehitus lastele kindlust rääkimisel ning toetab lausete moodustamist ja kuulamisoskust. Intervjuudest selgus, et visuaalne tugi on keeleõppes väga oluline. Muinasjuttude kaudu saab laps paremini aru uute sõnade tähendusest ja seostab neid piltidega. See on eriti kasulik lastele, kelle eesti keele oskus on alles kujunemas, sest nad saavad tegevuses osaleda ka siis, kui kõik sõnad ei ole veel selged. Samuti aitavad visuaalsed abivahendid, nagu žestid, kehakeel ja tegevused lastel sündmusi meelde tuletada ning toetavad jutustamisoskuse arengut.

Muinasjutud algavad alati ühesuguste algustega ja on sarnase lõpuga. See annab lastele kindlust rääkimisel ja tihti on lastele juba lood ka tuttavad emakeelest, nagu „Naeris“ või „Kakuke“, siis kergem jutustada tuttavat lugu. /.../ (Õ3)

Muinasjutud toetavad muukeelsete laste jutustamisoskust, sest lugu on kindla ülesehitusega. /.../ lapsed saavad piltide või tegevuse abil sündmusi meelde tuletada ja proovida neid oma sõnadega edasi rääkida. (Õ10)

Muinasjuttudel on tavaliselt palju illustratsioone, need on värvilised ja ilusad ning hoiavad laste tähelepanu /.../ annab see väga hea visuaalse toe, sest laps saab aru, mis loos toimub. /.../ (Õ2)

Samuti on oluline, et tuttav lugu tekitab lapses turvatunde. Kui laps teab juba loo sisu, ei karda ta nii palju eksida ja julgeb rohkem eesti keeles rääkida. See aitab suurendada enesekindlust ja toetab aktiivset suhtlemist. Lisaks aitab selline lähenemine lastel paremini mõista maailma enda ümber, tutvudes erinevate kultuuridega. Õpetajad mainisid, et muinasjuttude regulaarne kuulamine toetab muukeelsete laste sõnavara arengut ning aitab neil uusi sõnu ja väljendeid ka igapäevases kõnes kasutama hakata. Samuti aitab see kaasa lausete ülesehituse omandamisele ning võimaldab õpetajal esitada sisulisi küsimusi, mis toetavad arusaamist. Lisaks aitavad muinasjutud laiendada laste silmaringi ning tutvustada

erinevaid kultuure. Õpetajate sõnul toetab muinasjuttude järjepidev kuulamine uute sõnade omandamist nii tõhusalt, et lapsed hakkavad neid väljendeid kasutama ka oma igapäevases kõnes.

Intervjuudest selgus, et peaaegu kõik õpetajad leidsid, et muukeelsete laste jaoks on suurimaks väljakutseks suuline eneseväljendus ja rääkimisjulgus. Õpetajad tõid välja, et kuigi laste kuulamisoskus areneb sageli kiiremini ning nad mõistavad õpetaja kõnet hästi, valmistab neile suuri raskusi õpitud sõnavara aktiivne rakendamine ja iseseisev lausete moodustamine. Peamise takistusena õpetajad tõid välja hirm eksida, mis pärsib lapse julgust oma mõtteid väljendada isegi juhul, kui tema passiivne sõnavara on juba piisaval tasemel. Lisaks rääkimisbarjäärile peavad õpetajad keeruliseks õiget hääldust ning uute sõnade omandamise esialgset etappi. Seetõttu on oluline suunata lapsed omavahelisele suhtlusele ja pakkuda neile turvalist keskkonda, kus vigade tegemine on loomulik osa mängulisest õppeprotsessist.

Kõige raskem on siiski rääkimine. Kuulamisoskus areneb kiiremini, aga julgus rääkida tuleb aeglasemalt. /.../ (Õ3)

Minu kogemuse järgi on muukeelsetel lastel kõige keerulisem just rääkimine. /.../ Lapsed saavad küll õpetaja jutust enamasti päris hästi aru, aga ise lauseid kokku panna ja sõnu aktiivselt kasutada on neil tihti keeruline. /.../ (Õ5)

Kõige raskem ikka rääkimine, sest algul võib sõnavara olla juba päris hea, aga julgus rääkida puudub, tihti kardetakse eksida või kohe ei tule mõni sõna meelde. /.../ Lapsed tuleb panna tunnis rääkima omavahel. /.../ (Õ6)

Samuti mainis üks õpetaja, et sõimerühmas on muukeelsete laste suurimaks väljakutseks mõtete iseseisev sõnastamine, kuna selles vanuses on lapsed alles kõne arengu algusjärgus ning piirduvad enamasti lühilausetega. Seetõttu vajavad lapsed, erineva emakeelega rühmades, mängulisi tegevusi ja kordusi, mis aitavad neil liikuda sõnade mõistmiselt ja meeldejätmiselt nende teadliku kasutamiseni.

Sõimerühmas on üheks peamiseks raskuseks see, et lapsed alles hakkavad rääkima ning neil on erinev emakeel /.../ Minu arvates on kõige keerulisem ikka rääkimine. /.../ Lapsed võivad küll palju sõnu kuulata ja meelde jätta, aga oma mõtte sõnadega väljendada on veel raske. /.../ (Õ9)

Esimese uurimisküsimuse põhjal selgus, et muinasjutud toetavad muukeelsete laste sõnavara arengut mitmekülgsest ning pakuvad keelelist rikkust ja struktureeritud, loogilist tuge uute sõnade omandamisel. Olulist rolli mängivad seejuures mälu ja seostamine, visuaalne tugi ning emotsionaalselt kõitev kontekst, mis aitavad sõnavara paremini mõista ja kinnistada

(Joonis 1). Õpetajad rõhutasid, et muukeelsete laste jaoks on suurimaks väljakutseks rääkimisoskus ja uute sõnade kasutamine, kuid muinasjutud on seejuures oluline abivahend, kuna need toetavad laste rääkimisjulguse kasvu ja igapäevast keelekasutust ning pakuvad rikkalikku keelekeskkonda.

Joonis 1. Muinasjuttude mõju muukeelsete laste sõnavara arendamisele

3.2. Muinasjuttude lavastuste kasutamine lasteaia keeleõppes

Eesmärgi saavutamiseks püüti leida vastus teisele uurimisküsimusele, kuidas saab kasutada muinasjuttude lavastusi lasteaia keeleõppes.

Intervjuude analüüsist selgus, et kõik õpetajad pidasid muinasjuttude tekstide kohandamist vajalikuks, kuna muinasjuttude originaaltekstid ei ole sageli muukeelsetele lastele jõukohased. Õpetajad rõhutasid, et nad kasutavad tekstide kohandamist järjepidevalt ja teadlikult oma igapäevases õppetöös ning kohandamine ei ole juhuslik tegevus, vaid süsteemne lähenemine, mida rakendatakse vastavalt laste keeleoskuse tasemele. Vastustest ilmnis, et muinasjuttude tekstide kohandamine sisaldab eelkõige teksti lihtsustamist, lühendamist ning keerukamate sõnade asendamist arusaadavamatega, et toetada muukeelsete laste paremat mõistmist. Samuti mitmed õpetajad tõid välja ka vajaduse arvestada laste tähelepanuvõime ja tunni kestusega, mistõttu muudetakse lood lühemaks ja selgemini struktureerituks. Seega võib öelda, et tekstide kohandamine on õpetajate hinnangul keskse tähtsusega muinasjuttude kasutamisel keeleõppes.

Kohandan muinasjutte regulaarselt /.../ lihtsustan teksti, kasutan lühemaid lauseid, et lapsed paremini sisust aru saaksid /.../ samuti vajadusel lühendan ka loo sisu, et hoida laste tähelepanu. (Õ4)

Kohandan jutte pidevalt, sest lood on vahel liiga pikad ja keerulised. Jutud tuleb lastele teha jõukohaseks. /.../ lapsed ei suuda tegeleda väga pikalt ühe teemaga ja tunni pikkusega tuleb samuti arvestada. /.../ (Õ6)

/.../ Eriti keeruline võib muukeelsetele lastele olla muinasjuttude tekst, mis on mõeldud eesti emakeelega lastele. /.../ kohandan teksti lihtsamaks ja arusaadavamaks, et lastel oleks seda kergem mõista. /.../ (Õ8)

Olen muinasjutte kohandanud, sest lapsed on väikesed ja neil on raske kuulata pikki ning keerulisi tekste. /.../ (Õ9)

Intervjuudest selgus, et õpetajad kasutavad õppetöös erinevaid rollimänge, lihtsamaid draamategevusi ning lavastuslikke tegevusi, mis toetavad laste aktiivset osalemist, keelekasutust ning arendavad dialoogioskust. Vastustest selgus, et kõige sagedamini kasutatakse keeleõppes rollimänge, mis on seotud laste igapäevaeluga, nagu „pood“, „bussijuht“ või „arst“. Õpetajad tõid välja, et mängulised ja igapäevaeluga seotud tegevused on hea viis laste suhtlemisioskuse arendamiseks, sest need loovad olukordi, kus laps saab loomulikult suhelda. Tuttavate olukordade kaudu õpivad lapsed paremini sobivat käitumist ja keele kasutamist. Lisaks annavad rollimängud ja lavastused lastele võimaluse kasutada keelt päriselulistest ja arusaadavates olukordades. Samuti kasutatakse improvisatsiooni ja pantomiimi, mis aitavad arendada nii keeleoskust kui ka sotsiaalseid ja emotsionaalseid oskusi. Üks õpetaja rõhutas, et kuigi ta ei ole lavastusi veel kasutanud, näeb ta nende kasutamises potentsiaali ning plaanib neid tulevikus rakendada. Seega selgub, et lavastuslikke tegevusi peetakse keeleõppes väärtuslikuks ja mitmekülgeks õppevahendiks.

Oleme mänginud lastega „poodi“, harjutasime ostmist ja müümist ning tutvusime raha kasutamisega. /.../ oleme mänginud „bussijuhti“, kus õppisime viisakat käitumist ühissõidukis. /.../ (Õ3)

Kasutan muinasjutte draamaõpetuse tundides dramatiseeringutes ning rollimängudes. /.../ kasutan rollimänge, lugude ja luuletuste esitamist, samuti improvisatsiooni oma tundides. /.../ (Õ6)

Meeldib lastele mängida „arsti“ ning nad panevad selga kitli, kasutavad mängustetoskoopi ja „ravivad“ üksteist. Nad juba teavad, kuidas arsti vastuvõtt käib, sest neil on endal selline kogemus olemas. /.../ (Õ9)

Olen lastega mänginud pantomiimi emotsioonide teemal, mis aitab neil oma tundeid väljendada ja paremini aru saada kehakeelest. /.../ lavastusi ma ei ole veel teinud, aga plaanin seda tulevikus kindlasti proovida. /.../ (Õ2)

Lisaks mainisid õpetajad, et sõnavara omandamist toetavad ka rütmi ja riimiga tekstid, nagu laulud ja luuletused, mis jäävad lastele kergemini meelde kui proosatekstdid. Vastustest selgus, et ilma rütmi ja riimita tekstide meeldejäätmine on laste jaoks keerulisem, mistõttu peetakse oluliseks teksti vormilist ülesehitust. Õpetajad rõhutasid, et ainult teksti päheõppimine ei ole piisav, vaid oluline on ka selle tähenduse mõistmine ja seostamine. Mitmed õpetajad tõid välja liikumise ja kehakeele kasutamise, näiteks žestid, mis aitavad lastel sõnu paremini meelde jätta ja mõista. Seega selgub, et rütm, liikumine ja tähenduslik õppimine on olulised tegurid muukeelsete laste sõnavara arendamisel.

Üldiselt on nii, et laulu tekst jääb lastel palju kiiremini meelde /.../ Luuletustes on ju riim ja rütm ning tekstis on nagu oma meloodia, ja see aitab lastel sõnu paremini meelde jätta. /.../ proosateksti on neil palju raskem õppida. /.../ Mõnikord lisame teksti õppimise juurde ka liikumist või žeste. /.../ need aitavad lastel teksti paremini meelde jätta, sest liikumisega koos on sõnu lihtsam õppida. /.../ (Õ8)

Sõnavara arendamisel aitab kõige rohkem räägitava jutu dramatiseerimine. Kõik räägitud jutt tuleb kehakeeles õpetada. /.../ (Õ6)

Õpetajad tõid välja, et keeleõppes kasutatakse visuaalse toe pakkumiseks erinevaid vahendeid, nagu lauateater ja käpiknukud. Vastustest ilmneb, et lauateatrit rakendatakse muinasjuttude põhjal ning lastele esitatakse näiteks lood „Naeris“, „Kana ja kuldmuna“ ja „Kolm pörsakest“, mis aitavad lastel paremini loo sisust aru saada. Samuti toetab käpiknukkude kasutamine laste omavahelist suhtlemist ja aktiivset osalemist tegevustes. Sellised visuaalsed ja mängulised meetodid muudavad õppeprotsessi lastele arusaadavamaks ja kaasahaaravamaks. Seega võib öelda, et lauateater ja käpiknukud on tõhusad vahendid muukeelsete laste keeleoskuse arendamisel.

Kasutan lauateatrit vahepeal /.../ olen kasutanud muinasjutte „Naeris“, „Kana ja kuldmuna“ ja „Kolm pörsakest“ /.../ lapsed näevad loo tegelasi ja tegevust oma silmaga ning saavad aru, mis loos toimub. (Õ1)

Hästi sobivad käpiknukkudega mäng kaasklassidega, sest see julgustab lapsi omavahel suhtlema ja paneb neid aktiivselt tegevustes osalema. /.../ (Õ6)

Intervjuudest selgus, et õpetajad kasutavad muinasjuttude lavastamist keeleõppes ja valivad lood vastavalt laste vanusele, keeleoskusele ja huvidele. Nad eelistavad lugusid, millel on lihtne ja arusaadav sisu, kordused ja dialoog, sest need aitavad lastel keelt paremini õppida. Lavastamiseks valitakse nii tuntud muinasjutte kui ka lasteraamatute lugusid. Mitmed õpetajad tõid esile, et loetud tekstide dramatiseerimine oma sõnadega aitab lastel paremini loo sisust aru saada ning toetab keele aktiivset kasutamist. Samuti arvestatakse lavastatavate

lugude valikul temaatiliste tegevuste, projektõppe ja rahvuspühadega, mis muudab õppeprotsessi tähenduslikumaks. Õpetajad kohandavad lavastusi vastavalt laste arengutasemele, kasutades nooremate laste puhul lihtsamaid ja lühemaid lugusid ning vanemate lastega keerukamaid tekste. Samuti rõhutasid õpetajad, et sobivalt valitud muinasjutt võib olla eriti tõhus ka madalama keeletasemega laste puhul ning pakub neile võimalust keelt turvalises ja toetavas keskkonnas kasutada. Lavastamise käigus harjutavad lapsed lausete moodustamist, sõnavara kasutamist ning kuulamis- ja rääkimisoskust. Lisaks aitab tuttav sisu paremini mõista tegevust ning toetab enesekindlust eesti keele kasutamisel. Tulemustest selgub, et muinasjuttude lavastamine on paindlik ja tõhus meetod muukeelsete laste keeleoskuse arendamisel.

Olen lavastanud palju lugusid, näiteks "Kaksteist kuud", tagurpidi muinasjutt "Seitse Lumivalgekest ja üks põialpoiss", "Saabastega kass", "Põial-Liisi" /.../ Mulle meeldib loetud lugusid dramatiseerida koos lastega. /.../ Kui loeme läbi loo, siis klassis kohe lavastame selle loo lihtsma tekstiga ja oma sõnadega. (Õ6)

Oleme lastega lavastanud mitut muinasjuttu /.../ valin lood projektõppe teemadest, rahvuspühadest ning lasteaija temaatilistest üritustest. /.../ arvestan laste huvide, vanuse ja keeleoskuse tasemega. /.../ (Õ7)

/.../ oleme lastega lavastanud päris palju muinasjutte /.../ Hetkel lavastame lastega „Jussikese seitse sõpra“. /.../ Mõnikord on nii, et vaatad rühma ja mõtled, et just see muinasjutt või lugu sobiks neile kõige paremini. /.../ (Õ8)

Mitmed õpetajad mainisid, et nad ei ole veel täispikki muinasjuttude lavastusi õppetöös rakendanud ning on piirdunud lihtsamate tegevustega, nagu lauateater, rollimängud ja luuletuste esitamine. Vastustest selgus, et üheks peamiseks põhjuseks on ajapuudus ning raskused kõigi laste kaasamisel, eriti juhul, kui rühmas on õpi- ja käitumisraskustega lapsi. Samuti rõhutas üks õpetaja, et sõimerühma laste puhul peetakse täismahulisi lavastusi liiga keeruliseks ning eelistatakse lihtsamaid ja lühemaid tegevusi. Samas nähtub, et ka nukumängud või lühikesed etendused, loovad aluse lavastuslike tegevuste edasiseks rakendamiseks. Lisaks väljendasid mõned õpetajad valmisolekut ja huvi lavastusi tulevikus proovida. Seega võib öelda, et kuigi täispikki lavastusi veel eriti ei tehta, peetakse neid kasulikuks ja liigutakse tasapisi lihtsamatelt tegevustelt keerulisemate poole.

Hiljuti lugesime lastega muinasjuttu „Kolm karu“ ning mõtlen nüüd selle loo lavastamise peale. /.../ (Õ1)

Täismahulisi lavastusi me ei tee, sest see võtab palju aega ja rühmas on lapsi, keda on õpi- ja käitumisraskuste tõttu keeruline sellesse loovasse tegevusse kaasata. (Õ2)

Muinasjuttude lavastamist me lastega veel ei tee, sest lapsed on alles väikesed. Mõnikord kasutame aga lihtsaid väikesi etendusi. /.../ meil oli teemaks „perefond“, mängisime nukumajaga: seal olid ema, isa, vanaema, lapsed ning ka kass ja koer. /.../ tegelikult olid need juba esimesed teatraalsed mängud. /.../ (Õ9)

Üks õpetaja mainis, et ta ei kasuta draamategevusi õppetöös, kuna need ei paku talle õpetajana erilist huvi. Seetõttu ei ole lavastused tema õppetöös olulisel kohal.

Pean ausalt ütlema, et ma ei kasuta eriti lavastuslikke tegevusi. Lavastused ei ole tegevused, mis mulle õpetajana eriti huvi pakuksid. /.../ (Õ5)

Intervjuudest selgus, et muinasjuttude lavastuste edukat kasutamist keeleõppes mõjutavad mitmed tegurid, millest üks olulisemaid on rühma suurus. Väiksem rühm võimaldab õpetajal pöörata rohkem tähelepanu igale lapsele ning pakkuda vajadusel individuaalset tuge. See on eriti oluline muukeelsete laste puhul, kelle keeleoskus võib olla erineval tasemel ning kes vajavad rohkem juhendamist ja toetust. Mitmed õpetajad tõid välja, et väiksemas rühmas on lihtsam kaasata kõiki lapsi, õpetada fraase ja liigutusi ning pakkuda individuaalset tuge. Samas leiti, et lavastuslikke tegevusi on võimalik läbi viia ka suuremates rühmades, kuid väiksem, umbes 10-12 lapsega rühm loob paremad tingimused aktiivseks osalemiseks ja keelekasutuseks. Õpetajad tõid välja, et on oluline ka turvalise ja toetava õhkkonna loomine, sest kui laps tunneb end kindlalt, julgeb ta rohkem osaleda, rääkida ja keelt kasutada. Üks õpetaja rõhutas õpetaja juhendamisoskuse tähtsust, mis mõjutab tegevuste sujuvust ja laste kaasatust. Vastustest ilmnis ka, et rühma koosseis, sealhulgas laste vanus ja keeleoskuse tase, suunab sobivate muinasjuttude valikut ning tegevuste planeerimist. Seega selgub, et lavastuslike tegevuste tõhus rakendamine sõltub mitmete tegurite koostoimest, sealhulgas rühma suurusel, laste arengutasemest ning õpetaja teadlikust juhendamisest.

Väiksemas rühmas on lihtsam lavastusi läbi viia, õppida fraase ja liigutusi ning kaasata kõiki lapsi. Õpetajal on võimalik pöörata rohkem tähelepanu igale lapsele ning pakkuda neile individuaalset tuge. /.../ (Õ4)

Dramategevusi saab teha väga suurtes gruppides, saab panna lapsed tööle gruppides /.../ Parema on muidugi 12-ne suurune lastegrupp, see suurus on ideaalne, sest siis saavad lapsed rohkem vaadelda teiste esinemist ja ise rohkem rääkida. /.../ Keeleoskuse osas on hea, et lapsed on erineva keeleoskusega, et on ka lapsi, kelle keeleoskus on parem ehk eeskuju kõnes. /.../ (Õ6)

Kindlasti arvestan sellega, millised on lapsed rühmas ja milline on rühma üldine iseloom. /.../ Samuti arvestan rühma vanust, laste taset ja nende keeleoskust. /.../ (Õ8)

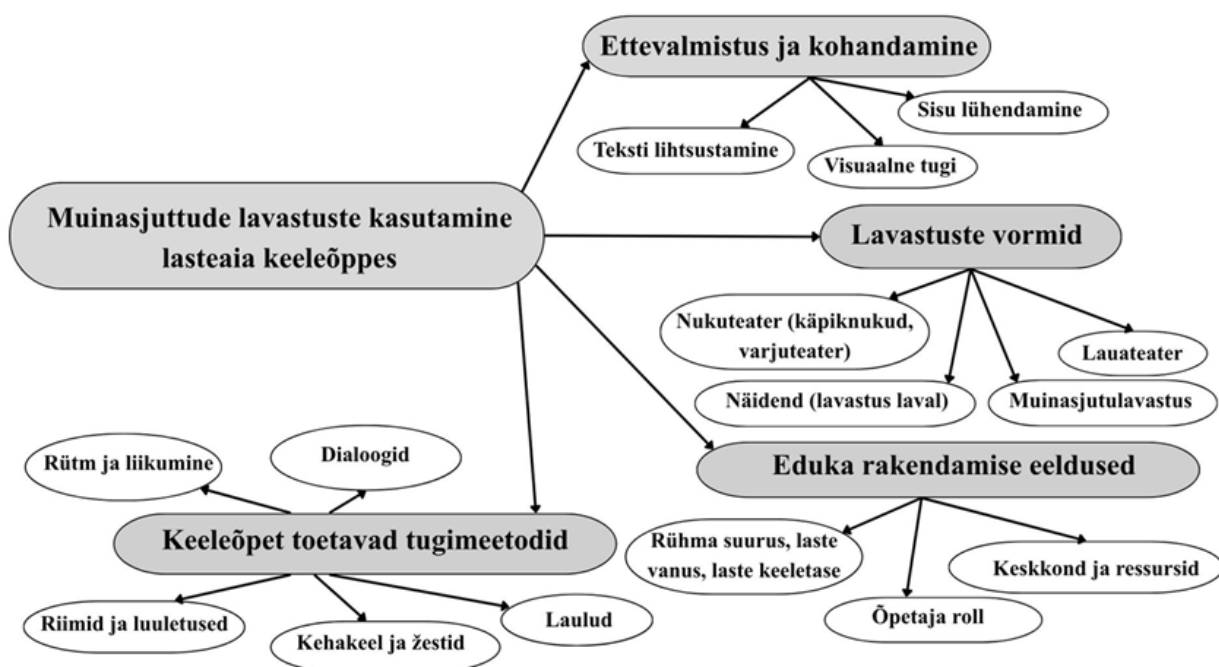
Nooremate laste puhul on kindlasti oluline rühma suurus. Rühmas on nimekirjas 15 last, kuid tavaliselt on kohal umbes 10 last. Selline rühma suurus on sobiv. See võimaldab pöörata tähelepanu ka igale lapsele individuaalselt. /.../ (Õ9)

Üks õpetaja rõhutas, et oluline on õpetaja selge diktsioon ning teadlik kehakeele kasutamine. Lisaks tõi teine õpetaja esile, et meetodi tõhusus sõltub ka selle sobivusest õpetaja isiksusega.

Hea, kui õpetaja on ilmeka ja õpetab väga selge diktsiooniga. Väga selge sõnade hääldus, sest lapsed kuulevad ja jälgivad õpetaja suu asendit rääkimisel. /.../ (Õ6)

Ma arvan, et siiski on oluline, et õpetajal endal oleks huvi ja sobiv isiksus selliste tegevuste läbiviimiseks. Samuti mängivad rolli rühma suurus, laste keeleoskus ning tegevuste jaoks piisav aeg ja materjalid. /.../ (Õ5)

Teise uurimisküsimuse põhjal selgus, et muinasjuttude lavastuste kasutamine lasteaia keeleõppes on mitmekülgne protsess, mis hõlmab nii ettevalmistust kui ka erinevate lavastusvormide rakendamist. Olulist rolli mängivad muinasjuttude sisu kohandamine ja visuaalse toe kasutamine, mis toetavad eriti muukeelsete laste arusaamist. Samuti selgub, et keeleõpet toetavad mitmesugused tugimeetodid, nagu laulud, liikumine ning kehakeele kasutamine (Joonis 2). Seega selgus, et edukaks rakendamiseks tuleb arvestada rühma suuruse, laste keeleoskuse taseme, õpetaja isikliku huvi ning olemasolevate ressurssidega.

Joonis 2. Muinasjuttude lavastuste kasutamine lasteaia keeleõppes

3.3. Muukeelsete laste suhtumine lavastuslikesse tegevustesse õpetajate arvamustel

Eesmärgi saavutamiseks püüti leida vastus kolmandale uurimisküsimusele, kuidas suhtuvad muukeelsed lapsed lavastuslikesse tegevustesse õpetajate arvamuste põhjal.

Intervjuudest selgus, et õpetajate arvamustel suhtuvad muukeelsed lapsed lavastuslikesse tegevustesse üldiselt väga positiivselt. Vastustest ilmneb, et lapsed osalevad sellistes tegevustes rõõmuga ning tunnevad nende vastu suuremat huvi võrreldes tavapärase keeleõppetegevustega. Samuti toodi esile, et lavastuslikud tegevused võimaldavad lastel aktiivselt osaleda, liikuda ja kaasa elada, mis suurendab nende kaasatust õppeprotsessis. Mitmed õpetajad rõhutasid, et draamategevustes ei karda lapsed eksida, mistõttu julgevad nad rohkem suhelda ja keelt kasutada. Lisaks meeldib lastele nii lavastustes osalemine kui ka nende vaatamine, mille järel nad jagavad oma mõtteid ja elamusi. Seega võib öelda, et lavastuslikud tegevused loovad positiivse ja toetava õpikeskkonna, mis soodustab muukeelsete laste keelekasutust ja aktiivset osalemist.

Minu arvates suhtuvad muukeelsed lapsed lavastuslikesse tegevustesse väga hästi. /.../ vaatavad ja kuulavad muinasjutte ning lauateatrit suure rõõmuga /.../ pärast jagavad oma mõtteid ja elamusi nähtud etenduse kohta. /.../ (Õ1)

Draamategevused meeldivad muukeelsetele lastele, sest selle tegevuse juures ei karda lapsed eksida ja võtavad tunnist aktiivsemalt osa. /.../ Muudes õppeainetes on raskem end avada ja kartus eksida suurem. /.../ (Õ6)

Lastele meeldib lavastuslikes tegevustes nii osaleda kui ka neid jälgida. /.../ Minu arvates lavastuslikud tegevused on selline interaktiivne viis keelt kasutada. /.../ (Õ7)

Ütleks, et muukeelsed lapsed suhtuvad lavastuslikesse tegevustesse üldiselt positiivselt /.../ võtavad rõõmuga osa erinevatest draamategevustest ja osalevad hea meelega /.../ Võrreldes teise õppetegevusega ei pea nad lihtsalt istuma ja kuulama, vaid saavad aktiivselt tegutseda, liikuda ja kaasa elada /.../ nad sellistes tegevustes kuidagi rohkem kaasatud ja tunnevad suuremat huvi. /.../ (Õ8)

Vastustest ilmnes, et lavastuslikud tegevused aitavad vähendada muukeelsete laste keelebarjääri, sest lapsed ei keskendu üksnes keele korrektsusele, vaid tegevusele ja suhtlemisele. Õpetajad rõhutasid, et igasugused draamategevused annavad lastele julgust end keeles väljendada ning vähendavad hirmu eksimise ees. Lapsed muutuvad enesekindlamaks ega pelga enam teha keelelisi vigu, mis omakorda soodustab nende rääkimisaktiivsust. Lavastuslikud tegevused loovad turvalise keskkonna, kus laps julgeb rohkem eesti keelt kasutada ja katsetada uusi sõnu. See aitab kujundada muukeelsete laste enesekindlust ning arendab nende suulist keeleoskust

Ma arvan, et igasugused draamategevused, sealhulgas lavastuslikud tegevused, aitavad keelebarjääri vähendada, sest lapsed ei keskendu ainult õigele keelele, vaid pigem tegevusele ja suhtlemisele. /.../ (Õ4)

Olen märganud, just seda, et lapsed saavad loost paremini aru ja kindlasti seda, et dramatiseeringud panevad lapsed kiiremini rääkima. Dramatiseeringud annavad julgust juurde ja püüdlust end keeles väljendada vabalt /.../ Lapsed ei karda enam end väljendada ka siis, kui nad ütlevad mõne sõnalõpu valesti. Julgus on peamine, lapsed ületavad vaikimise piirid ning hakkavad rääkima. (Õ6)

Intervjuudest selgus, et õpetajate arvamuste põhjal pakuvad lavastuslikud tegevused muukeelsetele lastele vajalikku mitmekesisust ja kaasahaaravust õppeprotsessis. Vastustest ilmnes, et muinasjuttude lavastamine, lauateater, nukuteater, tants ja laul toetavad muukeelsete laste kõne arengut mitmekülselt. Samuti ilmneb, et liikumise ja muusika kaudu omandavad lapsed uusi sõnu ja väljendeid, mis aitavad kaasa keelelisele arengule. Lisaks toodi esile, et lavastuslikud tegevused muudavad õppimise huvitavamaks ja kaasahaaravamaks. Õpetajad rõhutasid, et kordamine ja aktiivne osalemine aitavad lastel teksti paremini omandada ning suurendavad nende enesekindlust. Samuti toetavad sellised tegevused sõnavara, häälduse, kuulamisoskuse ja rääkimisjulguse arengut. Seega selgub, et lavastuslikud tegevused loovad võimaluse kasutada keelt aktiivselt ja loovalt ning toetavad tõhusalt muukeelsete laste keeleõpet.

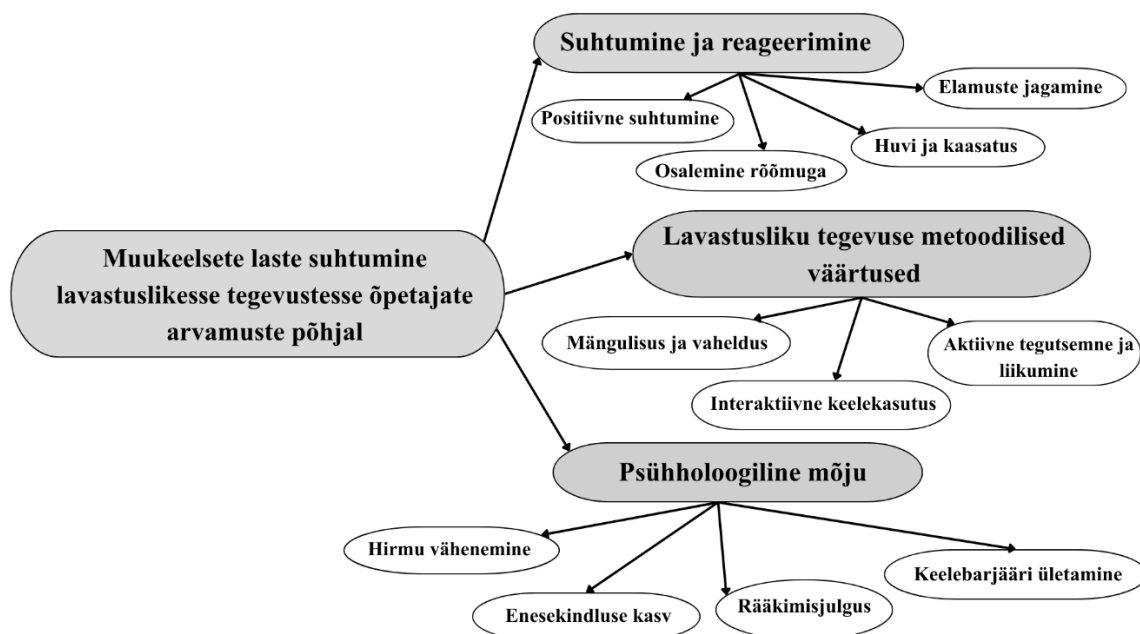
Ma ütleks nii, et igas tegevuses, olgu see muinasjutu lavastamine, tants või laul, saab tegelikult näha, kuidas laste kõne areneb. /.../ Kui lapsed õpivad etenduse jaoks oma teksti, siis ka tantsus toimub samamoodi kõne areng. Tantsides jätavad meelde selliseid väljendeid nagu „samm ette“, „samm taha“, „vasakule“, „paremale“, „teeme ringi“, „pööre“ ja nii edasi. /.../ Muinasjuttude lavastamine muukeelsete laste eesti keele arendamiseks sobib väga hästi. (Õ8)

Lavastused, muusika ja liikumine aitavad muukeelsetel lastel uusi sõnu ja väljendeid kiiremini meelde jätta, eriti kuulumise kaudu. See muudab õppimise huvitavamaks ja kaasahaaravamaks. (Õ4)

Mõned lapsed ei ole veel piisavalt julged ega valmis kaasa tegema, aga kordamisega õpivad nad ka teksti selgeks ja muutuvad enesekindlamaks /.../ Lavastuslikud tegevused võivad toetada laste sõnavara, häälduse, kuulamisoskuse ja rääkimisjulguse arengut /.../ See on hea võimalus kasutada keelt aktiivselt ja loovalt. /.../ (Õ2)

Kolmanda uurimusküsimuse põhjal selgus, et õpetajate hinnangul võtavad muukeelsed lapsed lavastuslikud tegevused rõõmuga vastu. Tulemused näitavad, et lavastuslikud tegevused loovad lastele turvalise ja motiveeriva keskkonna keele kasutamiseks ning toetavad lisaks sõnavara arengule ka laste enesekindluse ja suhtlemisjulguse kujunemist.

Mänguline ja kaasav lähenemine aitab vähendada keeleõppimisega seotud ärevust, sealhulgas hirmu eksimise ees, ning soodustab keelebarjääri ületamist (Joonis 3). Uuringu tulemused viitavad ka sellele, et lavastuslikes tegevustes osalemine toetab muukeelsete laste eneseväljenduse arengut ning suurendab nende rääkimisjulgust. Lisaks pakub mänguline õpikeskkond lastele positiivseid emotsioone ja toetab nende motivatsiooni keeleõppes.

Joonis 3. Muukeelsete laste suhtumine lavastuslikesse tegevustesse õpetajate arvamuste põhjal

3.4. Arutelu

Uurimistöö eesmärk oli välja selgitada, kuidas saab muukeelsete laste sõnavara arendada muinasjutulavastuste kaudu. Selles alapeatükis vaadeldakse saadud tulemusi, võrreldakse neid varasemate uuringutega ning antakse vastused uurimisküsimustele.

Esimese uurimisküsimuse põhjal selgus, et muinasjuttude mõju laste sõnavara arendamisele on positiivne. Uuringust selgus, et muinasjuttude tekst on terviklik, selge ja loogiline ning toetab sündmuste mõistmist. Olulist tuge annavad ka illustratsioonid ja muinasjuttude kõitev sisu, mis aitavad lastel luua seoseid sõnade ja nende tähenduste vahel. Hallap & Padrik (2008, lk 53) väidavad, et sõna tähenduse omandamiseks peab lapsel esmalt kujunema seos kuuldud sõna ja selle poolt tähistatavate tegelike esemete, tegevuste või omaduste vahel. Samuti pakuvad muinasjutud lastele positiivseid emotsioone ning toetavad kaasahaaravalt keele arengut. Mare Kitsnik (2019, lk 43-44) rõhutab, et positiivsed emotsioonid nagu huvi, uudishimu ja rõõm, laiendavad tähelepanuvälja ning pakuvad lisaressursse, mis soodustavad

täielikumat tegevuses osalemist. Kaasahaaratus mängib olulist rolli keele omandamisel. Samuti uute sõnade õppimise tõhusus sõltub sõnavaraõppe ülesannetes nõutavatest kognitiivsetest protsessidest: mida rohkem protsesse on kaasatud, seda suurem on kaasahaaratus ning seda paremini jäävad uued sõnad meelde ja püsivad mälus. Oluline edukust mõjutav tegur on õppijate kaasahaaratus, mis saab alguse motivatsioonist.

Uuringus tõdesid õpetajad, et muukeelsete laste suurimaks väljakutseks on rääkimisoskus, eneseväljendus ning uute sõnade aktiivne kasutamine. Hazra (2018, lk 477) toob oma uuringus välja, et mõned õpetajad peavad suulise keeleoskuse arendamist keeruliseks. Sellises olukorras võivad muinasjutud aidata lastel oma rääkimisoskust arendada, sest sobiva teema või ülesande pakkumisel osalevad lapsed arutelus aktiivselt. Muinasjutud pakuvad kasulikke teemasid ja arutelupunkte, mistõttu toetavad laste rääkimisoskuse arengut. Kitsnik (2019, lk 45) toob esile, et teise keele omandamisel on enim uuritud negatiivseks emotsiooniks ärevus. See kaasneb sageli keeleõppega, kuna teises keeles suheldes on suur tõenäosus teha vigu, väljenduda tavapäratult ning seetõttu jätta endast ebakindel või kohmakas mulje. Uuringust selgus, et muinasjutud on sõnavara arendamisel oluline vahend, mis pakub muukeelsetele lastele rikkalikku ja turvalist keelekeskkonda sõnavara arendamiseks. Kärtner jt (2006, lk 18) toob välja, et muinasjutte kuulates, lauldes ja mängides võib laps kokku puutuda selliste sõnade, väljendite ja keelestruktuuridega, mida sagedussõnastikes sageli ei esine ning mida formaalses keeleõppes käsitletakse märksa hiljem. Hazra (2018, lk 477) rõhutab, et muinasjuttude roll keeleoskuste arendamisel on märkimisväärne. Piirkondlikud muinasjutud on keeletraditsiooni kandjad ning pakuvad rikkalikku omakeelset sõnavara.

Teise uurimisküsimuse põhjal selgus, et muinasjutulavastusi on keeleõppes võimalik rakendada mitmekülgselt, rõhutades sealjuures põhjaliku ettevalmistuse ja sobiva materjali valiku olulisust. Uuringust selgus, et õppetöös kasutatakse mitmesuguseid vorme, nagu lauateater, käpiknukud ja rollimängud, mis arendavad nii sõnavara kui ka sotsiaalseid oskusi. Niiberg jt (2009, lk 99-100) toob välja, et erinevat tüüpi rollimängud toetavad lapse sõnavara laienemist ja väljendusoskuse arengut, sest mängu käigus tuleb lapsel esineda rollitegelase eest. Samuti peab rollimängus igale lapsele olema tagatud võimalus end vabalt väljendada, kartmata naeruvääristamist. Samuti kui lavastuses on tegelasi vähem kui osalejaid, peaks juhendaja korraldama tegevuse nii, et kõik lapsed saaksid järjestikku esitada nii positiivseid kui ka negatiivseid tegelaskujusid. Mellov (2007, lk 40) toob esile, et kuna sageli soovitakse etendusse kaasata kogu lasteaiarühma või klass, kus on tavaliselt 20-24 last, tuleks vajadusel

tegelasi juurde kirjutada. Mängu kaudu saab elustada kõike: loodusnähtusi, loomi, lilli ja puid.

Kingisepp jt (2013, lk 20) toob samuti välja, et kõige levinumad näitlemisega seotud mängud on rollimängud, milles keeleõppija saab kasutada uut sõnavara erinevates olukordades. Eriti just väiksemad lapsed mängivad rollimänge sageli ka ilma otsese juhendamisetä. Keeleõpe toimub märkamatuks, kui mängitakse koos näiteks kodu, poodi või kooli. Hakkajamate lastega saab omatehtud käpik- või sõrmenukkudega teha ka koduteatrit. Linnas (2009, lk 181) arvab, et lasteaedades, kus lavastamine on muutunud traditsiooniks ja seda korraldatakse mitu korda aastas, on laste esinemisjulgus märgatavalt suurem kui nendes lasteaedades, kus lavastusi ei tehta. Esinemisjulgust annab juurde ka see, kui teised lapsed ja täiskasvanud on toetavalt kuulamas ja vaatamas.

Uuringus rõhutasid õpetajad vajadust muinasjuttude tekste lihtsustada ja kohendada, et muuta muinasjuttude sisu muukeelsete lastele arusaadavamaks ning hoida nende tähelepanu. Klore jt (2021, lk 4) toob välja, et keerukaid õppetekste võib lihtsustada, näiteks lühendades neid või asendades keerulisi sõnu ja grammatilisi struktuure lihtsamatega. Samas ei tohi lihtsustamise käigus muuta tekste ebaloomulikuks ega ära jätta olulist sisu. Eduka keeleõppe alustaladena töid õpetajad intervjuudes välja rütmi, riimi ja liikumise lõimimist, mis aitab uusi väljendeid paremini kinnistada ja rikastab lavastusi. Mellov (2007, lk 40) rõhutab, et rikastavad ja mitmekesistavad lavastust lisaks sõnale ka liikumine, laul, rütmimängud ja pillihelid. See annab võimaluse lavastuses osaleda ka neil lastel, kellel ei ole kindlat rolli.

Uuringust selgus, et õpetajad peavad muinasjutte sobivaks kasutamiseks keeleõppes lavastuste kaudu, kuna muinasjutud sisaldavad palju kordusi ning neis on selge, huvitav ja tavaliselt lõbus süžee. Seda kinnitab ka Linnas (2009, lk 182), väites, et lavastamiseks, eriti nooremas eas, sobivad kõige paremini tekstid, milles leidub rohkem kordusi. Hazra (2018, lk 477) toob samuti välja, et muinasjuttude kaasahaarav süžee ja õnnelik lõpp loovad keeleoskuste õppimiseks sobiva ja toetava keskkonna.

Uuringust ilmnes, et muinasjutulavastuste lugude valikul lähtuvad õpetajad laste vanusest, keeletasemest ja huvidest, pidades oluliseks ka väikest rühmasuurust. Mellov (2007, lk 36) toob välja, et näidendi valimisel tuleb kõigepealt arvestada laste rühma, kellega lavastust plaanitakse teha, rühma suurust, laste vanust, valmisolekut mängida ning varasemat esinemiskogemust. Valitud näidend peaks olema lastele jõukohane ja pakkuma rõõmu juba proovide käigus, kuigi lavastuse ettevalmistamisel tuleb tööd teha mitmel tasandil. Samas

selgus uuringust, et meetodi rakendamine sõltub suuresti õpetajate enesekindlusest, ettevalmistusest ja isiklikust huvist lavastuslike tegevuste vastu. Seda kinnitab ka Mare Linnas (2009, lk 180), kes väidab, et lasteaias sõltub see kindlasti sellest, kui palju õpetaja ise muinasjutte armastab.

Kolmanda uurimisküsimuse põhjal selgus, et õpetajate arvates suhtuvad lapsed lavastuslikesse tegevustesse positiivselt, kuna lavastuslikud tegevused pakuvad lastele mängulist ja liikuvat keskkonda, tekitavad need suuremat huvi, kaasatust ning soovi rõõmuga osaleda ja oma elamusi jagada. Tulemustest selgus, et muukeelsed lapsed suhtuvad lavastuslikesse tegevustesse positiivselt ning võtavad lavastustest rõõmuga osa, kuna lavastuslikud tegevused on tavapärase keeleõppega võrreldes mängulisemad, kaasahaaravamad ja motiveerivamad. Zyoud (2010) toob välja, et draamategevused (sh lavastused) pakuvad lastele võimalust kasutada keelt erinevate emotsioonide väljendamiseks, probleemide lahendamiseks, otsuste tegemiseks ja suhtlemiseks. Eriti kasulikud on draamategevused suulise suhtlusoskuse ning lugemis- ja kirjutamisoskuse arendamisel ning aitavad lastel suhelda võõrkeeles ka siis, kui nende sõnavara on piiratud. Samuti Wright et al., (2007, lk 369) rõhutab, et jutustamine ja dramatiseerimine võivad rikastada alushariduse programme mitmel erineval viisil. Lapsed arendavad nii keeleoskust, kirjaoskust, sotsiaalseid oskusi kui ka loovust. Oluline on, et need protsessid lähtuvad peamiselt lastest: lapsed osalevad tegevustes vabalt ning saavad suurel määral ise nende kulgu suunata. Sellisel viisil läbiviidud muinasjuttude dramatiseerimine on heaks näiteks õppekavast, mis põhineb mängul, on lastest lähtuv ning väga tulemuslik.

Uuringust selgus, et õpetajad kinnitasid üksmeelselt laste positiivset hoiakut ning rõõmu, millega lapsed draamategevustes, eriti lavastustes ja rollimängudes, osalevad. Mänguline keskkond, mis tekib lavastuslike tegevuste käigus, toetab laste keelelist arengut ning selle toel kasvab laste enesekindlus ja suuline eneseväljendusoskus, mis kandub edasi ka igapäevasesse suhtlusse ja aitab ületada keelebarjääri. Demircioglu (2010, lk 442) toob esile, et keele kasutamiseks peab olema põhjus, kontekst ning motivatsioon või vajadus. On leitud, et sisukat õpetamist on raske läbi viia ilma draamategevust kasutamata. Draamategevus (sh rollimängud, lavastused jne) on väärtuslik täiendus õppetööle. See loob konteksti kuulamiseks ja tähenduslikuks keelekasutuseks, julgustades lapsi kasutama oma keelelisi ressursse ning arendades seeläbi oma keeleoskust.

Uuringus tõid õpetajad ühe olulise eelisenä välja hirmu vähenemise keelevigade tegemise ees, kuna lavastuse käigus ja rollis olles ei karda lapsed eksida ei häälduses ega grammatikas, sest tähelepanu on suunatud lavastuslikule tegevusele, mitte vigadele. Demircioglu (2010, lk 442-443) rõhutab, et mängulise õhkkonna loomine draamategevuse käigus, kus sõnadega mängimine on lõbus ja seda julgustatakse, võib olla tõhus vastumürk loomulikule hirmule vigu teha, mis võib õppimist kergesti pidurdada. Lisaks pakub see suurepäraseid vahendeid sõnavara arendamiseks, kuna võimaldab lastel kogeda sõnade tähendust ja tunnetust. Pill (2014, lk 15) toob välja, et draamamängude ja lavastuste käigus saavad ka muukeelsed lapsed võimaluse esineda ning kogu rühm kogeb koostegemise ja ühtsuse tunnet. Zyoud (2010) toob esile, et draamategevused soodustavad sellist keelekasutust, mis viib sujuva väljendusoskuseni. Kui lähtuda sellest, et keelt õpetatakse lastele selleks, et sihtkeel oleks neile arusaadav, siis aitavad draamategevused (sh lavastused, rollimängud, improvisatsioon jne) sellele eesmärgile tõepoolest kaasa.

Uurimistöö tulemustest selgus, et lavastuslik tegevus muinasjuttude põhjal on õpetajate hinnangul tõhus vahend eesti keele omandamiseks muukeelsete laste puhul, kuna see toetab sõnavara arengut, enesekindlust, rääkimisjulgust, sotsiaalseid oskusi ja eneseväljendusoskust ning aitab vähendada hirmu vigade tegemise ja esinemise ees.

KOKKUVÕTE

Eesti lasteaedades kasvab muukeelsete laste arv ning sageli on nende osakaal rühmades suurem kui eesti emakeelega lastel. Seetõttu ei ole loomulik eestikeelne keskkond alati piisav või võib hoopis puududa. Kui rühmas on kõik lapsed muukeelsed, suhtlevad nad omavahel oma emakeeles, kuna see on neile mugavam, olenemata sellest, et õppetöö ja õpetaja suhtlus toimuvad eesti keeles. Seetõttu ei kujune laste vahel loomulikku eestikeelset suhtlust. Sellises olukorras on oluline leida ja katsetada erinevaid viise eestikeelse keskkonna loomiseks ning muukeelsete laste sõnavara arendamiseks. Kuna lasteaias õppe- ja kasvatustegevus toimub peamiselt mängu kaudu, saab keeleõppes kasutada muinasjutte ja nende põhjal loodud lavastusi.

Käesoleva uurimistöö eesmärgiks oli välja selgitada, kuidas saab arendada muukeelsete laste sõnavara muinasjutulavastuste kaudu.

Uurimistöös kasutati kvalitatiivset uurimismeetodit ning andmeid koguti poolstruktureeritud intervjuude kaudu. Uurimuse valimisse kuulusid 10 erineva tööstaaziga õpetajat, kes töötavad ühes Tallinna munitsipaallasteaias ja kahes Tallinna üldhariduskoolis. Kõigil intervjuueeritud õpetajatel oli varasem kogemus muukeelsete lastega töötamisel.

Uuringust selgus, et õpetajad peavad lavastuslikku tegevust muinasjuttude põhjal tulemuslikuks vahendiks eesti keele omandamisel muukeelsete laste puhul, kuna see toetab nii sõnavara arengut, enesekindlust, rääkimisjulgust, sotsiaalseid oskusi kui ka eneseväljendusoskust ning aitab vähendada hirmu vigade tegemise ees. Samuti kinnitasid õpetajad laste positiivset hoiakut ning rõõmu, millega lapsed draamategevustes, eriti lavastustes ja rollimängudes, osalevad. Ka soodustavad lavastuslikud tegevused laste keelelist arengut ning selle toel kasvab laste enesekindlus ja suuline eneseväljendusoskus, mis kandub edasi ka igapäevasesse suhtlusse ja aitab ületada keelebarjääri. Samuti laste kaasamine lavastikulistesse tegevustesse, interaktiivsetesse harjutustesse, rollimängudesse ja erinevatesse aruteludesse rikastab muukeelsete laste sõnavara, vähendab keelebarjääri ning toetab laste rääkimisoskuse arengut.

Uurimustulemustest selgus, et nii kogenud kui ka alustavad õpetajad kasutavad oma õppetöös muinasjutte ja teevad nende põhjal lavastusi, lõimivad keeleõppes erinevaid valdkondi ja õppemeetodeid ning kaasavad aktiivselt muukeelseid lapsi lavastuslikesse tegevustesse. Takistusena võib esineda õpetaja isikliku huvi puudus lavastuslike tegevuste vastu.

Uuringul on mõningaid piiranguid. Esiteks põhineb uuring õpetajate intervjuudel, mistõttu on tegemist pigem kaudse hinnanguga muukeelsete laste sõnavara arengule. Uuring ei hõlmanud laste otsest vaatlust ega sõnavara arengu mõõtmist, seetõttu ei saa teha järeldusi tegelike arengutulemuste kohta. Teiseks kasutati mugavusvalimit, mis tähendab, et uuringus osalesid õpetajad, kes olid kergemini kättesaadavad. See võib piirata tulemuste üldistatavust laiemale sihtrühmale. Lisaks ei võimaldanud uuringu ülesehitus jälgida laste arengut pikema aja jooksul. Edaspidi võiks tööd arendada ning uurida muukeelsete laste sõnavara arendamist muinasjutulavastuste kaudu ühe konkreetse lasteaia rühma näitel õppeaasta jooksul, et võrrelda mil määral muukeelsete laste sõnavara ja eesti keel oskus selle perioodi käigus arenes. See annaks täpsema ülevaate lavastuslike tegevuste mõjust laste sõnavara arengule.

Käesolevast uurimusest lähtuvalt teeb autor ettepanekud korraldada lasteaiaõpetajatele koolitusi, et anda praktilisi juhiseid lavastuslike tegevuste rakendamiseks õppetöös, sh keeleõppes. Samuti on vajalik tutvustada õpetajatele süsteemselt draamaõpetuse erinevaid vorme, nagu rollimängud, lavastused, käpiknukuteater, lauateater jne. See aitaks muuta muukeelsete laste eesti keele õppimise huvitavamaks, kaasahaaravamaks ja loomulikumaks, toetades samal ajal nende sõnavara kasvu ning üldist keelelist eneseväljendust.

KASUTATUD KIRJANDUS

Aleksandridi, L., Aru, I., Haukka, E., Härm, I., Joandi, I., Kaljuste, M., Lunjova, N., Maiberg, L., Peedo, Ü., Raun, M., Rikker, M. (2006). *ÕPETAJARAAMAT laste töölehtede juurde (lk 7-9)*. AS Atlex. <https://www.digar.ee/arhiiv/nlib-digar:1695> (viimati vaadatud 22.03.2026)

Almann, S. (2009). *Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava uuenenud põhimõtted eesti keele õpetamisel*. Maiberg, L., & Kons, A. (Toim), Parimad praktikad lasteaialt lasteaiale: õppematerjali kogumik eesti keele kui teise keele õpetamiseks. Tallinn: AS Kirjastus Ilo.

Argus, R., Rüütmaa, T., Verschik, A. (2021). Mitmekeelsus, keele omandamine ja -õpetamine. Kirjanduse lühiülevaade. *Mitmekeelsete laste keeleomandamine keele eri tasandite kaupa (lk 12)*. https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-10/keeleomandamine_teorიაulevaate_luhike_variant_14_01_21.pdf (viimati vaadatud 3.03.2026)

Baker, C. (2005). *Kakskeelne laps: kakskeelsuse käsiraamat lapsevanematele ja õpetajatele (lk 71-73)*. Tartu: El Paradiso

Bettelheim, B. (2007). Muinasjuttude võlujõud : muinasjuttude tähtsus ja tähendus. *Muinasjutt: unikaalne kunstivorm (lk 14-20)*. Tartu : Atlex

Demircioglu, S. (2010). *Teaching English vocabulary to young learners via drama*. Faculty of Education, Gazi University, Ankara. Received October 6, 2009; revised December 15, 2009; accepted January 4, 2010 https://www.researchgate.net/publication/232415388_Teaching_English_vocabulary_to_young_learners_via_drama (viimati vaadatud 28.03.2026)

Ehasalu, M. (2015). *Sõnavara arendamine muukeelstel lasteaialastel muinasjuttu kasutades*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool sotsiaal- ja haridusteaduskond <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/0b30c9d9-2981-4483-9886-e2120e524308/content> (viimati vaadatud 20.02.2026)

Haljak, R. (2011). *Dramatiseeringute kasutamine koolieelse lasteasutuse õppetegevustes emakeele ja võõrkeele õpetamisel*. Magistritöö. Tartu Ülikool sotsiaal- ja haridusteaduskond <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/8ac99314-303d-4819-8c86-f3e4ebf21dd7/content> (viimati vaadatud 18.12.2025)

- Hallap, M., Padrik, M. (2008). Lapse kõne arendamine: praktilisi soovitusi kõnelise suhtlemise kujundamisel. *Suhtlemine (lk 20-37). Sõnavara (lk 51-61)*. Tartu: TÜ Kirjastus
- Haridus- ja Noorteamet. (2024). <https://harno.ee/muu-kodukeelega-laps#materjalid-lapsevanemale> (viimati vaadatud 20.03.2026)
- Haridus- ja Teadusministeerium. (2024). *Erisused tuge vajavate laste õpetamisel (lk 3-4). Lapse toetamine lasteaias (lk 4)*. <https://hm.ee/sites/default/files/documents/2024-04/Eestikeelsele%20haridusele%20ülemineku%20juhendmaterjal%20haridusasutustele.pdf> (viimati vaadatud 20.03.2026)
- Hazra, A. (2018). *Role of fairy tales in the development of language skills*. Journal of Emerging Technologies and Innovative Research (JETIR), 5(12). <https://www.jetir.org/papers/JETIR1812E86.pdf> (viimati vaadatud 26.03.2026)
- Kalmus, V., Masso, A., Linno, M. (2015). *Kvalitatiivne sisuanalüüs*. Sotsiaalse analüüsimeetodite ja metodoloogia õpibaas. <https://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys/> (viimati vaadatud 19.03.2026)
- Kärtner, P., Maiberg, L., Rikker, M., Tuuling, L., Voltein, E. (2006). *ÕPPEMATERJAL koolieelsete lasteasutuste eesti keele kui teise keele õpetajate põhi- ja täiendkoolituseks*. Lapse kui võõrkeele õppija eripära (lk 15-17). Lastele võõrkeele õpetamise eripära (lk 17-20). Jutustamine ja ettelugemine (lk 46-52). Kõnelemine (lk 53-55). (Toim.). Tartu: Atlex. https://www.integratsioon.ee/sites/default/files/54_60.pdf (viimati vaadatud 23.03.2026)
- Kingisepp, L., Salu K., Kaljola, K. (2013). Mängime eesti keeles! Metoodiline juhend eesti keele õppeks peredes. *Liikumise ja näitlemisega seotud mängud (lk 20-21)*. Tallinn. Kirjastus Iduleht https://integratsioon.ee/sites/default/files/302_KeeleKoduMangud.pdf (viimati vaadatud 25.03.2026)
- Kitsnik, M. (2019). *Eesti keele kui teise keele õppimine: kas raske töö või kerge lõbu?* Keel ja Kirjandus, 1–2. https://www.keeljakirjandus.ee/wp-content/uploads/sites/13/2019/11/M.KITSNIK_1.pdf (viimati vaadatud 25.03.2026)
- Kloren, A., Piksar, I., Maiberg, L., Norit, L., Kebbinau, M., Kitsnik, M., Tsarjova, S. (2021). *Mitmekeelne õpe. Teises keeles õppimise toetamine*. Materjalid on koostanud Haridus- ja Noorteameti Mitmekeelse õppe büroo loodud töörühm https://oppekava.ee/wp-content/uploads/2021/09/artikkel_mitmekeelne-ope_teises_keeles_0809.pdf (viimati vaadatud 29.03.2026)

Kulderknap, E. (2009). Üldoskuste areng koolieelses eas. *Lavastusmäng ja selle juhendamine* (lk 52-52). *Lavastusmängude juhendamine* (lk 53-54). Kirjastus Studium https://oppekava.ee/wp-content/uploads/2015/07/Yldoskused_Mang_Alusharidus.pdf

Laherand, M.-L. (2008). Kvalitatiivne uurimisviis. *Kvalitatiivne sisuanalüüs* (lk 289-299). Tallinn: Infotrikk.

Mellov, Z. (2007). Teatrimäng lastega. Rmt Kõnno, M.-M. (Toim.). *Etendus* (lk 38-51). Kirjastus Koolibri

Miao, Y., Binti, F., Rahman, A., & Jing, L. (2024). *The Effect of Drama Themed Activities on Language Listening Skills among 4-5 Years Children*. Transactions on Comparative Education.

<https://www.semanticscholar.org/reader/b522d98b1bcb6caaad891c372c472ebf0a9c8d08>
(viimati vaadatud 06.01.2026)

Minlibajeva, H., & Tammiste, H. (2014). Varane keelekümbel lasteaias. Rmt Tammiste, H. (Koost.). Kingo, K. (Toim.). *Tarkus tuleb tasapisi. Valik aktiivõppe strateegiaid lasteaias ja koolis*. AS Atlex

Mirazanashvili, N., & Qurdadze, P. (2020). *The impact of the folk fairy tales on the early stage of a child development*. Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi, 46, 27-35. <https://doi.org/10.17498/kdeniz.703614> <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1049492> (viimati vaadatud 25.03.2026)

Niiberg, T., Karu, H., Malva, M., Rajamäe, R., Vaher, E. (2007). *Kakskeelsuse karid elus ja mängus*. Tartu: Atlex.

Niiberg, T., Metspalu, A., Linnas, M. (2009). *Muinasjutt lapse arendaja ning lohutajana*. Muinasjutu tähtsus lapse üldises arengus (lk 19-22). Loovushirm ja hädisus (lk 75-80). Muinasjutt ja rollimäng, draamaõpetus ning psühhodraama (lk 97-103). Muinasjutt ja käpiknukumäng (nukumäng) (lk 106-107). Muinasjutt lapse kuulamis- ja lugemisoskuse arendajana (lk 129). Tartu: Atlex.

Oder, T. (2010). *Sõnavara õpetamisest ja õppimisest võõrkeeles*. Tallinna Ülikool <https://oppekava.ee/sonavara-opetamisest-ja-oppimisest-voorkeeles/> (viimati vaadatud 12.01.2026).

OpenAI (2026). ChatGPT (GPT-5.3.) <https://chatgpt.com/> (viimati külastatud 03.05.2026).

Oteniyazova, P. (2025). *The role of fairy tales in the development of children's speech*. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 5(12), 1096–1098. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18002183> (viimati vaadatud 03.01.2026)

Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes (lk 35, 52-53, 142, 170-172)*. Tartu: Tartu Ülikool

Pill, T., & Tammiste, H. (2014). *Draamaõpetus lasteaias*. Rmt Tammiste, H. (Koost.). Kingo, K. (Toim.). *Tarkus tuleb tasapisi. Valik aktiivõppe strateegiaid lasteaias ja koolis*. AS Atlex Rakendus eestikeelsete helisalvestiste automaatseks transkribeerimiseks ning tuvastusvigade korrigeerimiseks. <https://tekstiks.ee/> (viimati vaadatud 15.03.2026)

Tuuling, L. (2008). *Multikultuurilisus*. Rmt Kikas, E. (Toim.). *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas (lk 187)*. (Toim.). Tartu: Ülikooli Kirjastus.

Väljaots, A. (2018). *Muinasjuttude kasutamise võimalused 3-4-aastaste laste kõnearenduses tartu linna lasteaiaõpetajate hinnangul*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool sotsiaalteaduste valdkond <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/3df7de7b-3025-4a7b-9c52-8a0cc3538c3d/content> (viimati vaadatud 12.04.2025)

Wright, C., Bacigalupa, C., Black, T., & Burton, M. (2007). *Windows into children's thinking: a guide to storytelling and dramatization*. *Early Childhood Education Journal* 35(4), 363-369. https://www.researchgate.net/publication/225151731_Windows_into_Children's_Thinking_A_Guide_to_Storytelling_and_Dramatization (viimati vaadatud 18.03.2026)

Zyoud, M. (2010). *Using Drama Activities and Techniques to Foster Teaching English as a Foreign Language : a Theoretical Perspective*. https://www.researchgate.net/publication/259679436_Using_Drama_Activities_and_Techniques_to_Foster_Teaching_English_as_a_Foreign_Language_a_Theoretical_Perspective (viimati vaadatud 06.01.2026)

LISA 1. INTERVJU KAVA

Nimi: Õ1-10

Tööstaaž (sh muukeelsete lastega):

Laste arv rühmas/klassis:

Laste vanus:

Muukeelsete laste arv rühmas/klassis:

1. Milliseid meetodeid või vahendeid (nt vaatlust, vestlusi, märkmeid) Te eelistate muukeelsete laste sõnavara arendamisel kasutada?
2. Millised keeleoskused (nt kuulamine, rääkimine või sõnade õppimine) on Teie kogemuse põhjal muukeelsete laste jaoks kõige keerulisemad?
3. Milliseid muinasjutte Te olete viimasel ajal õppetegevuses kasutanud?
4. Kuidas ja millistel põhjustel olete Te muinasjutte muukeelsete laste jaoks kohandanud?
5. Milliseid draamategevusi (nt rollimängud, lauateater, nukuteater, lavastused jne) ja muinasjutte Te olete viimasel ajal õppetöös kasutanud ning mille põhjal Te need lood valite?
6. Milliseid muinasjutte või lugusid Te olete lastega lavastanud ning mille põhjal Te neid lugusid valite?
7. Kuidas toetavad muinasjutud ja nende lavastamine Teie hinnangul muukeelsete laste jutustamisoskust ning keelelist eneseväljendust?
8. Milliseid konkreetseid muutusi olete märganud laste sõnavaras, häälduses, kuulumisoskuses või rääkimisjulguses tänu lavastuslikele tegevustele?
9. Milliseid raskusi olete kogenud muinasjuttude lavastamisel või draamategevuste rakendamisel muukeelsete lastega?
10. Mis on Teie arvates peamised edutegurid, mis võimaldavad muinasjuttude lavastamist ja draamategevusi keeleõppes edukalt kasutada?
11. Kuidas Teie arvates suhtuvad muukeelsed lapsed lavastuslikesse tegevustesse?
12. Milliseid soovitusi annaksite teistele õpetajatele, kes soovivad kasutada muinasjutte ja draamategevusi muukeelsete laste keeleõppe toetamiseks?